

W CZTERY OCZY

NA BIEŻĄCO

DOBRE PRAKTYKI

Z OBSERWATORIUM

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Wydanie 1 500

es.o.es

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Numer 1 / 2012

„Mamy

MOC

pomagania”

- podsumowanie
kampanii społecznej

Przyjaźniej

seniorom

- projekt „Miejsce Przyjazne Seniorom”

W CZTERY OCZY

Pracownik socjalny

czyli człowiek renesansu

Z OBSERWATORIUM

45+

na małopolskim
ryнку pracy

Rok 2012

Europejskim Rokiem
Aktywności Osób
Starszych i Solidarności
Międzypokoleniowej

es.O.es

Biuletyn Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie

30-070 Kraków, ul. Piastowska 32

tel.: 12 422 06 36; fax 12 422 06 36 wew. 44

e-mail: biuro@rops.krakow.pl

www.rops.krakow.pl

Biuro Projektu „Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej”

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Ul. Lea 112

30-133 Kraków

Tel. (12) 639-14 40

e-mail: szkoleniapokl@rops.krakow.pl

Zespół redakcyjny:

Wioletta Wilimska – redaktor naczelny

Rafał Barański

Emilia Mazanek

Okładka i skład:

Agencja Reklamowa Po Prostu Sp. z o.o.

e-mail: biuro@arpoprostu.pl

www.arpoprostu.pl

ISSN 1231-2770

Nakład:

1500 egz.

Druk:

„Pasaż” Spółka z.o.o, ul. Rydlówka 24, 30-363 Kraków

Wydawnictwo współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz ze środków budżetu państwa.

Osoby chętne do współpracy zapraszamy do podzielenia się swoimi osiągnięciami i ciekawostkami dotyczącymi problematyki polityki społecznej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

es.0.es

SPIS TREŚCI

■	WSTĘP	4
■	PROJEKT „SZKOLENIE I DOSKONALENIE ZAWODOWE KADR POMOCY SPOŁECZNEJ”	5
	Projekt systemowy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie „Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej” w roku 20125	
	„Mamy MOC pomagania”- podsumowanie kampanii społecznej.....7	
■	W CZTERY OCZY	10
	Pracownik socjalny, czyli człowiek renesansu.....10	
■	NA BIEŻĄCO	13
	O założeniach Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej, aktywnym starzeniu oraz europejskiej perspektywie na problemy seniorów - wywiad z Panią Haliną Potocką13	
	Aktywizacja, integracja i przełamywanie stereotypów, czyli działania Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie na rzecz seniorów.....16	
	Przyjaźniej seniorom - projekt „Miejsce Przyjazne Seniorom”.....18	
	W roku seniora szwajcarskie pieniądze na małopolskie domy pomocy społecznej – projekt „Pomocna Dłoń Pod Bezpiecznym Dachem”19	
■	DOBRE PRAKTYKI	21
	Coś z komuny i kibucu – czyli o domach niespokojnej starości i cohousingu. Doświadczenia zagraniczne - Dr Magdalena Rosochacka-Gmitrzak21	
■	Z OBSERWATORIUM	24
	Osoby 45+ na małopolskim rynku pracy24	

WSTĘP

Szanowni Państwo!

Decyzją Parlamentu Europejskiego rok 2012 został ustanowiony Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej. Inicjatywa ta ma służyć upowszechnianiu aktywnego modelu życia osób w podeszłym wieku oraz umacnianiu w społeczeństwie otwartości na wszystkie grupy wiekowe. Dostrzegając wyzwania jakie dla polityki społecznej niosą zmiany demograficzne, samorząd województwa małopolskiego podejmuje szereg przedsięwzięć ukierunkowanych na podniesienie jakości funkcjonowania osób starszych, czego przykładem jest opracowanie i wdrażanie koncepcji „srebrnej gospodarki”. Głównym jej założeniem jest integracja działań na rzecz seniorów oraz promowanie idei „Starzenie się szansą dla Małopolski”.

Wzrost długości życia jest niewątpliwie jednym z najbardziej pozytywnych przejawów i skutków transformacji społeczno – gospodarczej minionych dwóch dekad. Jednocześnie zmiana ta obciąża nas do rozwijania działań aktywizujących seniorów oraz do rozbudowy infrastruktury uzdrowiskowej i sanatoryjnej, także jako oferty dla seniorów spoza naszego regionu. Produkty i usługi dla starzejącej się populacji - zgodnie z wizją zawartą w Strategii srebrnej gospodarki - mogą stać się małopolskim dobrem „eksportowym”, przyczyniając się do zdynamizowania rozwoju lokalnych gospodarek, wzbogacenia ilościowego i jakościowego regionalnego rynku pracy oraz udostępnienia zasobów

naturalnych w celu wykorzystania ich na potrzeby zdrowia i dobrego życia całej społeczności.

W dyskusji nad demograficznymi zmianami i konsekwencjami tego procesu dla regionu, warto skupić się także na umacnianiu relacji międzypokoleniowych i angażowaniu w ten proces nie tylko instytucji pomocy społecznej, ale przede wszystkim – zainteresowanych współpracą – partnerów społecznych. O wybranych inicjatywach województwa skierowanych na aktywizację osób starszych, innowacyjnych zagranicznych doświadczeniach związanych z opieką nad seniorem oraz innych zagadnieniach istotnych dla tej grupy przeczytaj Państwo w pierwszym numerze biuletynu „es.O.es”.

Marek Sowa

Marszałek Województwa Małopolskiego

Szanowni Państwo!

Od wielu lat angażujemy się w działania aktywizujące osoby starsze i promujemy inicjatywy, które podejmowane są przez tę grupę społeczną. Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej jest dobrą okazją nie tylko do podsumowań, ale przede wszystkim do otwarcia nowych wątków w dyskusji o problemach seniorów i zaprezentowania poszczególnych jej aspektów.

Kontekst społeczny tego wydarzenia uzmysławia nam, jak ważną rolę będą miały do odegrania poszczególne instytucje pomocy społecznej. Analiza

potrzeb seniorów oraz działania profilaktyczne powinny iść w parze z polityką edukacyjno-informacyjną w tym zakresie oddziałującą na wszystkich uczestników dialogu. Konieczna jest bowiem zmiana nastawienia i stereotypowego postrzegania starości oraz przeformułowanie roli i miejsca ludzi starszych zarówno w społeczeństwie jak i gospodarce. Naszym zadaniem jest również kreowanie kultury aktywności seniorów i wzmacnianie ich wizerunku jako osób czynnie uczestniczących w życiu społecznym. Medialny obraz jest bowiem niewspółmierny z rzeczywistością; a trudno budować otwarte społeczeństwo bazując na stereotypowych wyobrażeniach.

Zachęcając do refleksji nad tym faktem, zapraszam do lektury naszego kwartalnika poświęconego tematyce osób starszych. W szczególności godnym polecenia jest artykuł „Coś z komuny i kibucu – czyli o domach niespokojnej starości cohousingu” dr Magdaleny Rosochackiej-Gmitrzak poświęcony zagranicznym doświadczeniom w zakresie opieki nad seniorami. Zagadnienia polityki senioralnej – zarówno tej regionalnej, krajowej jak i unijnej – przybliży nam w wywiadzie Pani Halina Potocka, wiceprzewodnicząca organizacji AGE Platform Europe, która zainicjowała powołanie roku 2012 Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych. Warto prześledzić także działania podejmowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na rzecz osób starszych oraz zapoznać się z założeniami projektu „Pomocna Dłoń pod Bezpiecznym Dachem”, na który województwo pozyskało środki ze Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy.

Wioletta Wilimska

Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie

PROJEKT „SZKOLENIE I DOSKONALENIE ZAWODOWE KADR POMOCY SPOŁECZNEJ”

PROJEKT SYSTEMOWY REGIONALNEGO OŚRODKA POLITYKI SPOŁECZNEJ W KRAKOWIE „SZKOLENIE I DOSKONALENIE ZAWODOWE KADR POMOCY SPOŁECZNEJ” W ROKU 2012

Od 2008 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie realizuje projekt POKL „Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej”.

Najważniejszym celem naszego projektu jest przygotowanie kadr instytucji pomocy i integracji społecznej w Małopolsce do nowych wyzwań oraz skutecznej realizacji działań w obszarze profilaktyki wykluczenia społecznego. Realizacji tego celu służą m.in. szkolenia, doradztwo oraz działania

w ramach - powołanej w roku ubiegłym - Regionalnej Platformy Współpracy.

SZKOLENIA

W roku 2011 zrealizowaliśmy aż 30 różnych tematów szkoleniowych i przeszkoliliśmy 1392 pracowników. W tym roku wzbogacamy naszą ofertę o nowe moduły tematyczne. Jednym z nich jest blok **tzw. szkoleń interpersonalnych związanych z doskonaleniem zawodowym** pracowników pomocy społecznej. W dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości, aby skutecznie działać i osiągać cel, niezbędne są tzw. umiejętności miękkie, a więc: umiejętność radzenia sobie ze stresem, asertywność w kontakcie z klientem, elastyczne i twórcze podejście do problemu, metody przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, sztuka auto-prezentacji, troska o właściwy wizerunek całej organizacji, a także właściwe komunikowanie wewnętrzne w danej jednostce.

Zespół projektu „Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej”

Te aspekty są kluczowe nie tylko dla indywidualnego rozwoju pracownika, ale również pozwalają przeszkolonej osobie efektywnie wykorzystać wiedzę merytoryczną w praktyce.

Dużą część szkoleń będziemy adresować **do kadry kierowniczej** jednostek pomocy społecznej, ponieważ skuteczność działania każdej instytucji jest efektem umiejętności menadżerskich osób nią zarządzających. Proponowane przez nas szkolenia z szeroko rozumianego zarządzania: czasem, pracą,

zasobami ludzkimi, zmianą, stresem, konfliktem - pozwolą doskonalić umiejętności menadżerskie i zdobywać nowe niezbędne kwalifikacje potrzebne do dalszego skutecznego kierowania jednostką.

Szkolenia zostaną uzupełnione o element superwizji grupowej, która jest istotnym narzędziem zwiększania efektywności pracy, okazją do wymiany doświadczeń oraz stwarza możliwość uzyskania informacji zwrotnej odnośnie swojej pracy.

Kontynuujemy szkolenia z **zakresu realizacji projektu** oraz **zagadnień aktywnej integracji, pracy socjalnej i metod pracy**, jednak oprócz tradycyjnej formuły wykładowej zostaną one uzupełnione o formę warsztatową. Takie interakcyjne podejście pozwoli uczestnikom na bardziej aktywny udział w zajęciach. Z metody warsztatowej korzystać mogą zarówno osoby posiadające dużą wiedzę, jak również takie, które rozpoczynają pracę w danym obszarze tematycznym.

Potrzeba realizacji szkoleń z **zakresu realizacji projektu** wynika z ogłoszenia nowego naboru wniosków o dofinansowanie na kolejne lata oraz aktualizacji wiedzy w tym zakresie. W założeniu ten moduł szkoleniowy powinien skłonić realizatorów projektów do wdrażania nowych rozwiązań i stosowania przez nich niestandardowych narzędzi, instrumentów i kompleksowych form wsparcia dostosowanych do indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników projektu. Mając na uwadze dokumenty ewaluacyjne i diagnozę potrzeb potencjalnych uczestników szkoleń, przygotowaliśmy temat związany z rekrutacją beneficjentów do projektu, ich motywowaniem oraz zapobieganiem rezygnacji podczas realizacji projektu.

Po raz kolejny w grupach szkoleniowych chcielibyśmy poruszyć temat budowania lokalnych partnerstw na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w projektach systemowych, ponieważ wyzwania stojące przed pomocą społeczną wymagają podejścia kompleksowego i wielowymiarowej współpracy. Nasze propozycje szkoleń z **zagadnień aktywnej integracji, pracy socjalnej oraz metod pracy** są zarówno odpowiedzią na potrzeby jednostek w tym zakresie, wynikają z dokumentów ewaluacyjnych lub związane są z nowym prawodawstwem w zakresie opieki społecznej.

W tym bloku znajdują się więc prawne aspekty ubezwłasnowolnienia w działalności DPS i ŚDS, trening umiejętności komunikacyjnych dla pracowników pierwszego kontaktu w DPS, agresja oraz seksualność podopiecznych DPS, komunikacja w kontakcie z agresywnym wychowankiem POW, metody pracy z dzieckiem z rodziny alkoholowej w POW, koordynator pieczy zastępczej, asystent rodziny i osoby niepełnosprawnej, aktywizacja społeczna seniorów oraz temat tworzenia Uniwersytetów Trzeciego Wieku. W tym roku zdecydowaliśmy się również uruchomić szkolenie z zakresu superwizji funkcjonowania grup korekcyjnych dla sprawców przemocy z wykorzystaniem nowej formy przekazu jaką jest videotrening i psychodrama.

Wszystkie zajęcia, wykłady, kursy i warsztaty organizowane w ramach projektu 7.1.3 „Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej” zostały opracowane w taki sposób, aby menadżerowie oraz pracownicy JOPS mieli możliwość poznać interdyscyplinarne podejście do zagadnień polityki społecznej i wdrażać te metody pracy w swoich placówkach.

Już wkrótce zostanie ogłoszony nabór na następujące szkolenia wielodniowe: **kształcenie z zakresu terapii zajęciowej** (2 grupy po 20 osób), **procedura pracy ze sprawcą przemocy** (2 grupy po 20 osób), **mediacja rodzinna** (1 grupa – 16 osób) oraz **praca socjalna z rodziną wieloprotblemową** (1 grupa – 20 osób). Wszystkie szkolenia będą miały miejsce w Krakowie. Szczegółowe informacje odnośnie naboru i regulaminu będą zamieszczane na stronie www.szkoleniapokl.rops.krakow.pl.

DORADZTWO

Doradztwo z zakresu zasad realizacji projektu – zarówno w kwestiach technicznych jak i merytorycznych - to obok szkoleń - kolejna forma wsparcia świadczonego w ramach projektu systemowego. W roku ubiegłym przeprowadziliśmy 857 godzin doradztwa

i ewaluację, sprawozdawczość, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych, partnerstw publiczno-społecznych oraz zagadnienia współpracy publicznych służb zatrudnienia z pomocą społeczną.

Usługi doradcze pełni również zatrudniony w projekcie konsultant ds. realizacji projektów EFS, który oprócz udzielania porad w formie telefonicznej, mailowej oraz osobiście w siedzibie WUP w Krakowie, jest także członkiem *mobilnego zespołu doradców*. Szczegółowy zakres usług pełnionych przez doradców dostępny jest na stronie projektu www.szkoleniapokl.rops.krakow.pl

Mając na uwadze rekomendacje zawarte w dokumencie *Metaewaluacja projektów systemowych ops i pcpr realizowanych w działaniu 7.1 POKL* zamierzamy stopniowo zwiększać udział

Pierwsze w tym roku spotkanie Regionalnej Platformy Współpracy powołanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

specjalistycznego, a z naszych usług skorzystały 154 jednostki.

W roku 2011 został zwiększony zakres udzielanego wsparcia dla jednostek ops i pcpr i obejmował on m. in.: stosowanie przepisów ustawy prawo zamówień publicznych, księgowość i rozliczanie projektów systemowych, monitoring

doradztwa specjalistycznego, zwłaszcza w formie **doradców mobilnych**. Docelowo efektem tych działań powinno być usprawnienie procesu aplikacji wniosków, a także możliwość przekazywania bieżącej wiedzy głównie w obszarze zmieniającego się prawa.

Chociaż program szkoleń z zagadnień prawnych częściowo zaspokaja tę potrzebę, jednakże to właśnie szybka interakcja w tym zakresie pomiędzy doradcą, a ośrodkiem może wpłynąć na poprawę w tej dziedzinie. W tym przypadku więc najbardziej właściwą formą będą indywidualne konsultacje świadczone na miejscu u potencjalnego beneficjenta. Harmonogram wizytacji będzie przedstawiany z wyprzedzeniem na dany miesiąc po uprzedniej konsultacji z ośrodkami. Informacje w tym zakresie będą rozsyłane do ośrodków drogą mailową.

REGIONALNA PLATFORMA WSPÓŁPRACY

Uzupełnieniem wsparcia w postaci szkoleń i doradztwa są działania podejmowane przez Regionalną Platformę Współpracy, która została powołana w roku ubiegłym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. W tym roku tematami wiodącymi w ramach Platformy będzie intensyfikowanie współpracy OPS i PUP, kwestia partnerstwa publiczno-społecznego, promocja rozwiązań takich jak Centrum Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej oraz uruchomienie grupy tematycznej, w ramach której będzie możliwa dyskusja na temat projektów systemowych. Powołaliśmy również grupę ds. pracy socjalnej na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz grupę ds. wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zgodnie z zaleceniami programowymi Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie powinien być inicjatorem współpracy pomiędzy OPS a PUP. W związku z powyższym w ramach Regionalnej Platformy Współpracy planujemy zrealizowanie lokalnych spotkań, podczas których będziemy zachęcać do budowania lokalnych partnerstw w celu

wypracowania wspólnych działań przeciw wykluczeniu społecznemu, m.in.: związanych ze zjawiskiem bezrobocia. Planujemy zorganizowanie więc 18 spotkań w powiatach, w trakcie których będziemy poruszać kwestie partnerstwa, udziału partnerów społecznych w działaniach OPS, PCPR, PUP.

Dyskusja na temat projektów systemowych będzie koncentrować się na planowanym budżecie, przewidywanych działaniach, osiągniętych wskaźnikach, problemach pojawiających się w trakcie realizacji projektu. Podczas spotkań tej grupy chcielibyśmy promować rozwiązania takie jak Centra Integracji Społecznej (CIS), Kluby Integracji Społecznej (KIS) czy Program Aktywności Lokalnej (PAL). Potrzeba realizacji tych działań wynika bowiem z wyników badań zawartych w meta-evaluacji, jak również z zadań zapisanych w SZOP PO KL.

W związku z przygotowywaną Strategią Włączenia Społecznego Regionalna Platforma Współpracy będzie również płaszczyzną konsultacji społecznych, pomocną w wypracowywaniu wielu rozwiązań.

Emilia Mazanek, Marcin Stolarski
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Projekt „Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej”

„MAMY MOC POMAGANIA” – PODSUMOWANIE KAMPANII SPOŁECZNEJ

Działają nie tylko w urzędach, ale także w terenie. Nie noszą mundurów i dlatego nie rzucają się w oczy. Ale ich społeczna rola jest wyjątkowo istotna – pozwalają ludziom odzyskać nadzieję i poukładać sobie życie. Mają wyjątkową moc – moc pomagania. O kim mowa? Prawidłowa odpowiedź może być tylko jedna - to pracownicy socjalni.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w ostatnim kwartale ubiegłego roku prowadził kampanię informacyjno-promocyjną pod hasłem *Pracownicy socjalni – mamy MOC pomagania*. Jej głównym celem była integracja środowiska, wzmacnianie pozycji społecznej małopolskich pracowników socjalnych, a przede wszystkim przybliżenie mieszkańcom Małopolski specyfiki tego zawodu. Zarówno hasło jak i cała kampania miały przede wszystkim zwrócić uwagę, że ci którzy wykonują na co dzień pracę w jednostkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy, służą regionalnej wspólnotie i niosą realną pomoc wielu tysiącom małopolskich rodzin.

Chcieliśmy pokazać, że pracownik socjalny to przede wszystkim osoba zaangażowana w problemy osób potrzebujących, daleka od medialnego wizerunku biurokraty rozdzielającego jedynie

zasiłki z pieniędzy podatników – zauważa dyrektor ROPS Wioletta Wilimska.

W ramach kampanii mieszkańcy regionu mieli możliwość zetknąć się z informacjami publikowanymi w prasie lokalnej i regionalnej, reportażem emitowanym w regionalnej TVP, a na małopolskich ulicach zawisły miniboardy oraz citylighty. Przygotowaliśmy również tematyczne ulotki i plakaty. Jednym z elementów kampanii była również strona internetowa www.mocpomagania.pl.

idei tego zamierzenia było proste – długopis bez wkładu nie działa, podobnie jak nasz region nie będzie sprawnie funkcjonował bez części swoich mieszkańców, którzy zmagają się z różnymi problemami. Aby przywrócić te osoby do społeczeństwa, potrzebna jest ciężka praca służb społecznych. Intencją ROPS w Krakowie było zwrócenie uwagi lokalnym decydom na ten właśnie istotny aspekt.

Opinię na temat przeprowadzonej kampanii mogły wyrazić małopolskie

odpowiedź na pytanie o kontynuację kampanii była pozytywna.

Wyniki pytań otwartych przyniosły ciekawe odpowiedzi, które są cenną wskazówką w jaki sposób realizować kolejne podobne projekty. Jedną z powtarzających się uwag było mocniejsze nagłośnienie kampanii i dotarcie z nią do mniejszych miast, a także różne propozycje działań: takich jak konkursy, upowszechnianie dobrych praktyk oraz konieczność dotarcia do osób decyzyjnych w samorządach, bo - jak podkreślali sami zainteresowani – są często odbierani przez urzędy miast i gmin raczej przez pryzmat kosztów, rzadziej przez pryzmat korzyści. Powtarzającą się sugestią na przyszłość było szersze wykorzystanie telewizji oraz większy udział samych zainteresowanych w tworzeniu i realizacji kampanii.

Respondenci zwracali uwagę, że bardzo mało osób wie na czym w ogóle polega praca pracownika socjalnego, dlatego niezbędna jest dalsza edukacja społeczeństwa w tym kontekście. Ideałem byłoby gdyby przeciętny Kowalski wiedział tyle samo o zawodzie pracownika socjalnego, co o pracy np. adwokata, lekarza czy nauczyciela.

Respondenci wyrażali jednak obawy, że promowanie pozytywnego wizerunku pracownika socjalnego może być niewystarczające w stosunku do negatywnego obrazu - przysłowiowego „zabieracza dzieci” - wykreowanego głównie przez media. Na drugim biegunie natomiast funkcjonuje wizerunek pracownika socjalnego mocno wyidealizowany – tj. osoby, która podejmie się działań niemożliwych, nawet takich, których realizacja wykracza poza kompetencje i możliwości prawne. Ten drugi obraz jest obecny w oczach podopiecznych pracowników socjalnych. Wydaje się więc zasadne, aby podejmować pracę w celu urealnienia tego wizerunku.

Kampanię wspomagała strona internetowa www.mocpomagania.pl

Główni bohaterowie akcji, za jej pośrednictwem mieli możliwość współtworzyć kampanię poprzez przysyłanie zdjęć ze swoich instytucji, tworząc w ten sposób mapę - portret pracowników socjalnych. Jednym z przedsięwzięć był również konkurs *Małopolski Pracownik Socjalny Roku 2011*.

Do wszystkich prezydentów, burmistrzów i wójtów w Małopolsce rozślany został elegancki długopis, który w środku był jednak pusty. Obok dołączono pasujący do niego wkład z dość oczywistą informacją, że aby można było nim pisać, należy połączyć te dwie pasujące do siebie części. Wyjaśnienie

ośrodki pomocy społeczne i powiatowe centra pomocy rodzinie. W rozślanej do tych jednostek ankiecie, pracownicy mogli wypowiedzieć się na temat oceny poszczególnych materiałów promocyjnych, jak również przedstawić swoją opinię jakich elementów brakowało w kampanii oraz w jaki sposób wpłynęła na wizerunek pracownika socjalnego. Wśród pytań znalazło się także to dotyczące zasadności kontynuacji podjętej w roku minionym kampanii oraz jej oczekiwanego kształtu.

Zbiornicze wyniki ankiety pokazały, że kampania - głównie z uwagi na krótki czas jej trwania - nie dotarła do wszystkich zainteresowanych, w związku z tym

Na małopolskich ulicach w ramach kampanii zawisły plakaty z wizerunkiem pracownika socjalnego

Ankietowani wskazywali również, że kontynuując ten temat w formie kampanii społecznej, należałoby zwrócić uwagę na trudności dnia codziennego napotykane przez pracowników socjalnych i ich niemoc w niektórych sprawach. Respondenci powtarzali, że ta praca jest niedoceniana zarówno przez zwykłych ludzi jak i decydentów, dlatego warto zwrócić większą uwagę na ten właśnie aspekt. Dodatkowymi problemami, które warto poruszać, to częste w tym zawodzie wypalenie zawodowe, niski prestiż tej pracy oraz konieczność edukacji społecznej w zakresie uprawnień, jakie w ramach obowiązującego prawa posiada pracownik socjalny. Chodzi tutaj głównie o tragiczne przypadki - zwykle nagłaśniane w mediach - kiedy winę przypisuje się pracownikowi socjalnemu, nie dostrzegając np. uwarunkowań prawnych, które determinują praktyczne możliwości działania.

Pracownicy socjalni, którzy wypełnili ankietę zwrócili uwagę, że kampania miała wiele pozytywnych aspektów, bo po pierwsze pomogła dostrzec pracownika socjalnego nie tylko jako urzędnika i biurokrate, ale jako

towarzysza w rozwiązywaniu życiowych problemów.

Oto niektóre z wypowiedzi respondentów na temat naszej kampanii:

- Dziękuję tym, którzy zainteresowali się tym problemem, uważam że warto go kontynuować. Niezbędna jest dalsza praca na szeroką skalę w informowaniu po co jesteśmy i co robimy, gdyż teraz 'socjalni' to znaczy: 'gorsi', i powinni wykonywać swą pracę jako wolontariusze a nie za pensję.

- Bardzo cieszymy się, że w końcu praca pracownika socjalnego została zauważona, jest tematem na który zwróciły uwagę władze wojewódzkie. Gratulujemy pomysłu i dziękujemy, że ktoś nas docenia, podnosi wartość naszego wysiłku. Naszym zdaniem pochwała, dowartościowanie bardziej motywuje do działania niż ciągła krytyka.

- Jak najwięcej takich kampanii, aby wreszcie środowisko doceniło rangę pracowników pomocy społecznej.

- Należy wzmacniać działania poprzez kolejne kampanie informacyjne. Dzięki nim i dzięki serialowi („Głęboka woda”) wiele osób poznało choćby nazewnictwo naszego zawodu.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie dziękuje wszystkim osobom, które wzięły udział w ankiecie.

Państwa odpowiedzi zarówno te pozytywne jak i negatywne są dla nas cennym źródłem informacji i z pewnością pozwolą one skuteczniej dopasować tematykę i narzędzia kolejnej kampanii.

Emilia Mazanek

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Projekt „Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej”

W CZTERY OCZY

PRACOWNIK SOCJALNY, CZYLI CZŁOWIEK RENESANSU

W roku ubiegłym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej po raz pierwszy ogłosił konkurs na najlepszego Małopolskiego Pracownika Socjalnego Roku, który był podsumowaniem kampanii społecznej „Pracownicy socjalni- mamy MOC pomagania”. Zaszczytny tytuł otrzymała Pani Halina Sarat z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Tarnowskiej. W tym numerze prezentujemy wywiad z laureatką

- Krytykować może jedynie ten, kto posiada serce gotowe do niesienia pomocy – powiedział angielski myśliciel William Penn. Przywołałam ten cytat ponieważ pracownik socjalny w pewnym sensie ma serce gotowe do pomocy osobom, które nie mogą odnaleźć się w społeczeństwie lub całkowicie pogubiły się na swojej drodze. Zadam teraz prowokacyjne pyta-

nie, czy się nie budzi się w Pani czasami taka chęć oceny czyjegoś postępowania ?

Każdy jest tylko człowiekiem, więc skłamałabym, gdybym powiedziała, że nigdy. Staram się jednak, żeby to nie wpływało na obiektywną ocenę sytuacji danego człowieka. Łatwo jest oceniać i zdarza się, że robimy to często, niejako machinalnie. Rzadko jednak szczerze odpowiadamy sobie na pytanie „co ja bym zrobił, jak ja bym się zachował? Czy moja reakcja nie byłaby podobna?” Okazuje się, że my też w wielu sytuacjach mamy podobne problemy, mamy wiele dylematów i także wolelibyśmy, żeby nas ktoś nie oceniał. Ale z drugiej strony, czasem konstruktywna krytyka pomaga danej osobie zmobilizować swoje możliwości i zmienić postępowanie, swoje życie, swojej rodziny itd. Wprawdzie wieloletnie doświadczenie w zawodzie pracownika socjalnego ma tutaj duże znaczenie jednak jest coś, o czym nie wolno nigdy zapominać – o indywidualnym podejściu do każdego człowieka w kontekście całej sytuacji w jakiej znalazła się osoba szukająca pomocy. Staram się wykorzystać swoje umiejętności, wiedzę i doświadczenie żeby nie oceniać, ale przede wszystkim zrozumieć.

Wicemarszałek Województwa Małopolskiego - Wojciech Kozak oraz dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie - Wioletta Wilimska podczas uroczystej gali wręczają nagrodę laureatce konkursu Małopolski Pracownik Socjalny Roku 2011

- W jakich sytuacjach można pozwolić sobie na krytykę ?

Jeżeli już kogoś na tyle znam i wiem na co mogę sobie pozwolić, jeżeli wiem (albo przynajmniej przypuszczam), że zmobilizuje to drugiego człowieka do zmiany, do pracy nad sobą, zmotywuje go. Myślę, że sytuacja, w której można sobie pozwolić na krytykę, to taka, kiedy wspólnie ustalamy pewien plan działania, np. przy okazji kontraktu, a druga osoba nie stara się nic zrobić, nie podejmuje wysiłku, żeby chociaż spróbować. Myślę, że wtedy krytyka może być w zupełności uzasadniona, bo pomoże tej osobie zrozumieć, że jeżeli chce coś zmienić w swoim życiu to nikt tego za nią nie zrobi i sama też musi chcieć i postarać się.

- Jak długo można być empatycznym, czy te zasady empatii są wyczerpywalne i czy mogą się w pewnym momencie – mówiąc kolokwialnie – zużyć się, czy może lepiej, aby się wyczerpały i by pracownik socjalny mógł działać bez emocji, zachowując duży dystans do problemów, z którymi się boryka?

Uważam, że człowiek, który jest pozbawiony współodczuwania nie powinien być pracownikiem socjalnym. Przecież to właśnie empatia umożliwia zrozumienie drugiego człowieka, prowadzenie z nim dialogu, zrozumienie motywów jego działania, mechanizmów podejmowania przez niego decyzji. Oczywiście gdyby rolę pracownika socjalnego miało być dyktowanie klientowi co ma robić i podejmowanie za niego decyzji czy mówiąc wprost – wydawanie rozkazów, to wtedy empatia faktycznie jest zbędna.

Jeśli chodzi o „zasoby empatii” – to bardzo indywidualna sprawa kto jakie posiada. Łatwo dzisiaj zauważyć, że

niektórzy takowych zasobów nie posiadają w ogóle. Osobiście uważam, że te moje, czy nasze zasoby empatii jako pracowników socjalnych, są czasami wystawione na próbę. Oczywiście, że są one w naszym zawodzie konieczne, bo nie wyobrażam sobie pracować z ludźmi, nie mając umiejętności wczucia się w ich sytuację zrozumienia. Tego samego oczekuję również od osób z którymi współpracuję i muszę w tym momencie podkreślić, że nigdy nie dali mi oni powodów do zwątpienia. Powinniśmy a nawet musimy w tym zawodzie przejawiać empatię, co jednak nie powinno nas pozbawić umiejętności zachowania dystansu do sprawy. Zbytne zaangażowanie emocjonalne jest bardzo niebezpieczne. Z drugiej strony każdy z nas ma swoje własne rodziny i własne problemy, tak więc musimy też umieć rozdzielić zaangażowanie w sprawy zawodowe od czasu prywatnego. Musimy jeszcze mieć na tyle sił, aby wspierać własną rodzinę. Kieruję się złotą regułą „traktuj innych tak, jak Ty byś chciał być traktowany”

- Kiedy powstała w Pani głowie myśl – chcę pomagać innym ?

Trudno o konkretną datę. Z pewnością muszę stwierdzić, że zawsze lubiłam to co robię. Charakter mojej pracy zmienił się przez lata, ale stała się ona dla mnie, coraz bardziej interesująca, stwarzająca możliwości własnego rozwoju i pokazywania innym, jak można zmienić swoje życie. Ostatnio myślałam – jestem dumna, że komuś pomagam, że jestem potrzebna. Chcę zachęcić, bo to jest coś dobrego i ważnego pomagać innym ludziom. Kieruję się zasadą „pamiętaj, że masz drugą dłoń – pierwsza jest po to, aby pomagać sobie, druga żeby pomagać innym”

- W ubiegłym roku ROPS w Krakowie prowadził kampanię „Mamy moc pomagania”, której głównym celem było wzmocnienie wizerunku pracownika socjalnego jako osoby, która autentycznie angażuje się w problemy swoich podopiecznych. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej też próbuje przybliżyć zwykłym odbiorcom ten zawód emitując serial „Głęboka woda”. Czy uważa Pani, że takie kampanie społeczne mają sens? Czy przyniosą efekty?

Czy przyniosą efekty to pokaże czas. Czy kampanie takie mają sens? Uważam, że ZAWSZE mają i powinny być stałym elementem! Jestem przekonana, że to dobrze, że Ministerstwo czy ROPS dbają o to, aby przybliżyć ludziom pracę i obowiązki pracownika socjalnego, warunki w jakich pracuje, problemy i dylematy z jakimi się styka, a także niebezpieczeństwa na jakie jest narażony.

Małopolski Pracownik Socjalny Roku 2011, Pani Halina Sarat wraz z uczestnikami projektu POKL podczas zabawy integracyjnej

Zbyt często pracownik socjalny jest obiektem ataków ze strony różnych mediów, które rysują obraz pracownika socjalnego jako nieudolnego, nieżyczliwego biurokraty. Jest to obraz z gruntu fałszywy, zbyt mało pokazuje się jak faktycznie wygląda praca pomocy społecznej, którą zazwyczaj prezentuje się przez pryzmat potknięć, a prawie w ogóle nie pokazuje się spraw dobrze załatwionych czy nawet sukcesów.

- Kto Pani zdaniem może zostać pracownikiem socjalnym i jakimi cechami powinna charakteryzować się osoba pracująca z tzw. trudnym klientem ?

Ciekawe pytanie, a odpowiedzią będzie długa lista. Moim zdaniem osoba, która chce zostać pracownikiem socjalnym musi mieć właśnie te „zasoby empatii”, którymi będzie potrafiła we właściwy sposób się posłużyć. Najlepiej by było, żeby taki człowiek był po troszkę prawnikiem, lekarzem, psychologiem, racjonalnym doradcą, pedagogiem, który podpowie jak poradzić sobie w danej sytuacji itd. – taki człowiek renesansu. Pewnie można by jeszcze znaleźć kilka profesji i dodać do listy, bo proszę mi wierzyć ten zawód jak wiele innych, w których mamy kontakt z ludźmi, a nie z maszynami, musi być składanką wielu profesji tworzących uzupełniającą się całość. Myślę, że do takiego zawodu trzeba mieć też „powołanie”, albo mówiąc bardziej przyziemnie – mieć predyspozycje. Wprawdzie można nauczyć się na pamięć przepisów, regulaminów, umieć tworzyć strategie świetnie radzić sobie ze współczesną techniką, być dobrym organizatorem, ale można też nie dostrzec człowieka, nie zrozumieć go, albo też nie umieć trafić do jego serca, a wtedy nawet najbardziej błyskotliwa argumentacja nie przekona go do zmiany postawy czy do działania.

Decydując się na zawód pracownika socjalnego trzeba też mieć wyjątkową odporność na papierologię tworzoną zwykle przez osoby, które nigdy nie miały kontaktu z taką pracą. Trzeba wiedzieć, że tworzenie całej tej biurokracji (często zbędnej) w przypadku większości ośrodków pomocy społecznej spada właśnie na pracowników socjalnych, którzy zamiast poświęcać czas rodzinom wymagającym wsparcia,

tracą czas przy biurkach wypełniając różne tabelki.

- Praca pracownika socjalnego to praca pod dużą presją i najczęściej w stresie. Czy ma Pani jakieś skuteczne metody pracy pozwalające zredukować stres oraz uniknąć wypalenia zawodowego – czy były momenty, że miała Pani ochotę powiedzieć: dość, już nie mogę, nie chcę.

Faktycznie pracujemy pod presją i często, coraz częściej w stresie. Wprawdzie niejednemu wydawać się może, że ta praca polega na siedzeniu za biurkiem, ale przecież jest jeszcze praca w terenie, kontakt z nierzadko bardzo trudnymi klientami i ich problemami, osobami często bardzo roszczeniowymi, osądzającymi nas bardzo łatwo i pochopnie. Spotykamy się również z klientami agresywnymi, dla których cudze zdrowie czy życie nie ma specjalnej wartości. Rzadko kiedy spotykamy się z szacunkiem wobec nas jako pracowników socjalnych, wobec naszej pracy. Każdy z nas przez wiele lat pracy wykształcił w sobie jakieś metody radzenia sobie ze stresem, zwłaszcza, że wracając do domu mamy swoje życie i obowiązki. Właśnie ta prywatna część naszego życia mobilizuje nas, żeby *nie brać pracy do domu*, chociaż nie zawsze jest to łatwe. Po pracy mamy dzieci, szkołę, swoje obowiązki, problemy, ciągłe decyzje, prace w ogrodzie, robienie zakupów itd., ale to wszystko jednak jest taką przeciwwagą, odskocznią od problemów zawodowych. Staram się, żeby powrót do domu był dla mnie tym, czym jest reset komputera.

Chyba jak wiele osób i ja też miałam moment, kiedy mówiłam sobie, „mam dość, koniec”..... na parę minut, a zaraz przychodził mi do głowy pomysł na to jak można dany problem rozwiązać. Myślę, że wykonując taki zawód – tym

się żyje, nie da się tak po prostu powiedzieć koniec, odchodzę.

- Z jakimi problemami spotyka się Pani najczęściej i jakie problemy innych są dla Pani najtrudniejsze ?

Obojętność, przesady, zniechęcenie, kumulacja wielu problemów w jednej i tej samej rodzinie. Na pewno przeszkadza też brak szacunku, czasami kiepska współpraca pomiędzy różnymi instytucjami. Niezwykle irytujące są też buble prawne, nad którymi podobno siedzą fachowcy, a nieraz mamy wrażenie że są pisane niejako na kolanie. Za tymi przepisami idą kiepskie interpretacje, którymi usiłuje się zakamuflować niedoróbki. Przeszkadza też niejednolite orzecznictwo. Często zdarza się, że organy odwoławcze poważniej traktują wysrane z palca argumenty skarżących się klientów, niż ustalenia pracowników socjalnych.

-Eva Peron – żona prezydenta Argentyny, działaczka społeczna powiedziała kiedyś, że przy okazji swoich europejskich wizyt, uświadomiła sobie czym nie powinna być pomoc społeczna w jej kraju. Właśnie, czym w takim razie być nie powinna?

Kiedyś usłyszałam, że pomoc społeczna to taki zepsuty bankomat – często nie ma w nim kasy, a jak już coś wypłaci to zazwyczaj nie tyle co trzeba. Tak więc pomoc społeczna nie powinna być bankomatem. Często też słyszymy, że pomoc społeczna uprawia rozdawnictwo i jest w tym wiele prawdy. Często tworzone przepisy i programy propagują właśnie taki styl działania poszerzając krąg osób uprawnionych. Pomoc społeczna nie powinna też być „chłopcem do bicia”! A bardzo często jest takim kozłem ofiarnym i przykładają do tego rękę zarówno media jak i posłowie, ministerstwo czy wreszcie

gminy. Jeżeli chodzi o nasze działania, to dalej aktualna jest teza, żeby dawać ludziom przysłowiową „wędkę, a nie rybę”, tworzyć warunki, możliwości, wspierać, doradzać, ale – nie wyręczać. Z praktyki wielu lat widzę, że dawanie ludziom możliwości dokonania zmiany własnymi siłami, daje im zdecydowanie więcej satysfakcji, motywuje do dalszego działania, uczy zaradności, a osiągnięte zmiany mają bardziej trwały charakter. Myślę, że to czym nie powinna być pomoc społeczna, to takim św. Mikołajem do którego, jak niektórzy wierzą, wystarczy napisać miły liścik i prezenty przyniesie w worku.

- W tym roku obchodzimy Europejski Rok Aktywności Osób Starszych, jakie problemy według Pani są kluczowe dla naszego regionu i jak można je rozwiązać ?

Poczucie bezpieczeństwa dla starszych, którzy pracując całe życie nie są pewni swojej starości. I to nawet nie chodzi o to, żeby w wieku emerytalnym, po zakończeniu aktywności zawodowej było ich stać na romantyczne rejsy statkiem po Morzu Śródziemnym. Chodzi o bardzo przyziemne potrzeby takie jak to, żeby w aptece nie musieli zrezygnować z zakupu lekarstw, bo im braknie na inne podstawowe środki do życia, żeby mieli na świeże owoce, na to żeby zimą mogli zapłacić za ogrzewanie itp. Chodzi też o to, żeby po przepracowaniu kilkudziesięciu lat nie usłyszeli, że w ich wieku to już nie opłaca się ich leczyć. Jak to rozwiązać? Rozwiązania leżą w gestii naszych polityków – rząd, Sejm, to oni tworzą przepisy, budżet. Odnoszę wrażenie, że dla wielu decydentów bardziej priorytetowe są przedsięwzięcia infrastrukturalne, takie jak choćby stadiony, natomiast wydatki na problematykę społeczną są odraczane w czasie i traktowane drugoplanowo, żeby nie powiedzieć epizodycznie.

Coraz większym problemem staje się także potrzeba opieki nad osobami starszymi, których jest coraz więcej i są coraz bardziej samotni.

Jest jeszcze jedna kwestia, na którą chciałabym zwrócić uwagę – bardzo często osoby starsze lokuje się na marginesie albo nawet poza marginesem toczącego się życia. Wprawdzie oficjalnie propaguje się przeróżne akcje i programy dedykowane seniorom, ale czy organizatorzy i twórcy pytali seniorów czego faktycznie oczekują? Czy władze miast, gmin, tworząc plany rozwoju czy budżety biorą pod uwagę potrzeby tej grupy społecznej? Uważam, że brakuje kompleksowej polityki senioralnej uwzględniającej interes tych osób. Jedną z przyczyn jest zapewne fakt, iż brakuje tej grupie mocnej reprezentacji, którą mają w postaci np.: związków zawodowych inne grupy społeczne.

- Dziękuję za rozmowę.

Z Panią Haliną Sarat rozmawiała Emilia Mazanek konsultant ds. realizacji projektu „Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej” Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

■ NA BIEŻĄCO

O ZAŁOŻENIACH EUROPEJSKIEGO ROKU AKTYWNOŚCI OSÓB STARSZYCH I SOLIDARNOŚCI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ, AKTYWNYM STARZENIU ORAZ EUROPEJSKIEJ PERSPEKTYWIE NA PROBLEMY SENIORÓW - WYWIAD Z PANIĄ HALINĄ POTOCKĄ

Z Panią Haliną Potocką - ekspertem platformy organizacji pozarządowych „Forum 50+”, wiceprzewodniczącą AGE Platform Europe, przewodniczącą Fundacji na rzecz kobiet JA-KOBIETA rozmawia Emilia Mazanek z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie.

- Organizacja Age Platform Europe, której jest Pani wiceprzewodniczącą zainicjowała powołanie roku 2012 Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej. Na czym powinniśmy się skoncentrować i jakie działania uważa Pani za konieczne, aby w pełni zrealizować jego cel?

- W związku z Europejskim Rokiem 2012 utworzona została Koalicja na rzecz Europejskiego Roku 2012. Koalicja to rozwijająca się grupa zainteresowanych stron, zaangażowanych w pracę nad tworzeniem Unii Europejskiej przyjaznej dla wszystkich grup wiekowych do roku 2020. Chcemy, aby każdy miał prawo odgrywać aktywną rolę w społeczeństwie oraz posiadał równe prawa i szanse na każdym etapie swojego życia, bez względu na wiek, płeć, rasę czy pochodzenie etniczne, religię czy wyznanie, status społeczny lub ekonomiczny, orientację seksualną, fizyczne lub psychiczne uwarunkowania.

W kontekście utrzymującego się kryzysu, wzmocnionego dodatkowo przez zmiany demograficzne, uważam, że Europejski Rok Aktywnego Starzenia się i Solidarności Międzypokoleniowej jest wyjątkową okazją do tego, aby skłonić lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich polityków, a także inne podmioty decyzyjne do promowania aktywnego starzenia się oraz solidarności międzypokoleniowej poprzez tworzenie Unii Europejskiej przyjaznej

dla wszystkich grup wiekowych do roku 2020. Ten najważniejszy cel naszej (AGE + Koalicja) kampanii może zostać osiągnięty tylko jeśli zainteresowane strony będą współpracowały w czterech najważniejszych obszarach, takich jak: promocja aktywności osób starszych w pracy, ułatwianie aktywności osób starszych w społeczeństwie poprzez działania obywatelskie, wolontariackie oraz opiekę, promowanie zdrowego trybu życia osób starszych oraz ich samodzielności oraz promowanie społeczeństwa przyjaznego dla wszystkich grup wiekowych w tym umacnianie współpracy oraz solidarności międzypokoleniowej.

-Właśnie, czym według Pani jest solidarność międzypokoleniowa?

- Tworzenie Unii Europejskiej przyjaznej ludziom w każdym wieku to pielęgnowanie solidarności międzypokoleniowej oraz zachęcanie do aktywnego uczestnictwa i angażowania wszystkich grup wiekowych w życie społeczne, przy jednoczesnym zapewnianiu im odpowiedniego wsparcia i ochrony. Międzypokoleniowa solidarność to wzajemne wsparcie i współpraca pomiędzy różnymi grupami wiekowymi. To wykreowanie społeczeństwa, w którym każde pokolenie ma swoją rolę do odegrania i do zidentyfikowania własnych potrzeb. Na solidarności międzypokoleniowej wszyscy możemy skorzystać dzięki lokalnej gospodarce i postępowi społecznemu pod warunkiem, że dzieje się to na równych prawach dla wszystkich.

Zabezpieczając swoje interesy powinniśmy pamiętać o innych pokoleniach i grupach społecznych, zarówno o osobach młodych, ludziach w wieku produkcyjnym, grupie starszych, niepełnosprawnych, rodzinach z małymi dziećmi czy samotnych rodzicach. Jest to wertykalne spojrzenie na sprawy

całego społeczeństwa. Kiedy AGE Europe Platform konsultuje dokument np.: w sprawie transportu miejskiego, zmian klimatycznych, czy zagadnień emerytalnych, robi to w porozumieniu np. z EWL (European Women's Lobby – Europejskie Lobby Kobiet), EDF (European Disability Forum – Europejskie Forum Niepełnosprawnych), czy Youth Platform (Młodzieżowa Platforma). Mówiąc o, i działając na rzecz solidarności międzypokoleniowej musimy pamiętać o przyszłych pokoleniach, o naszych dzieciach i wnukach. Bardzo aktualnym i gorącym przykładem jest wydłużenie wieku emerytalnego – przyszłe pokolenia nie będą w stanie wypracować środków na nasze emerytury – demografia jest nieubłagana. Działając na rzecz ekologii pamiętamy również, że jest to działanie dla następnych pokoleń. Projektując przystanek autobusowy czy budynek mieszkalny pamiętajmy, że ma być dostępny zarówno dla osób starszych jak i dla matek z dziećmi czy osób z ograniczoną mobilnością. Przestrzeń przyjazna dla osób starszych jest jednocześnie przyjazną dla wszystkich innych grup wiekowych.

- Jak Pani ocenia działania zainicjowane i podejmowane w Małopolsce na rzecz osób starszych (konkurs „Małopolski Plebiscyt POZA STEREOTYPEM - Senior Roku”, „Miejsce Przyjazne Seniorom”, dwa projekty dla domów pomocy społecznej: „Pomocna dłoń pod bezpiecznym dachem” oraz projekt „Reorganizacja domów pomocy społecznej w oparciu o model duński”, konkurs dotacyjny dla organizacji pozarządowych mający na celu aktywizację osób starszych i wsparcie UTW). Czy to dobry kierunek?

- Dobry kierunek koncentrujący się na kwestiach osób starszych czy starszych i zależnych. Brakuje mi elementu międzypokoleniowego. Otwarcie się na inne grupy wiekowe czy społeczne jest bardzo cenne. Ważne jest również wsparcie dla organizacji pozarządowych, które działają na rzecz osób starszych. Potrzebne jest systemowe wsparcie, tak by organizacje miały stabilną sytuację i mogły działać w dłuższej perspektywie. I nie chodzi tu tylko o UTW, bo te dobrze sobie radzą, ale raczej o małe organizacje seniorskie. Często są to organizacje powołane do życia przez samych seniorów, bo ktoś lepiej zna problemy osób starszych jak nie oni sami, ale jednocześnie te organizacje borykają się z trudem przetrwania. Takim organizacjom trzeba pomagać i tworzyć programy, by były w stanie sprostać wymaganiom. Często zdarza się, że małe organizacje seniorskie nie są w stanie np.: wypełnić wniosku, bo jest zbyt skomplikowany, nie znają języków obcych i przez to nie mogą uczestniczyć w projektach międzynarodowych. Doskonałym przykładem wyjścia naprzeciw takim trudnościom jest np.: program „Seniorzy w akcji”, gdzie wypełnienie wniosku poprzedzone jest szkoleniem i dogłębną pomocą. Warto sięgać po takie właśnie przykłady.

- Jest Pani zaangażowana w działalność Fundacji na Rzecz Kobiet JA KOBIE TA. Jak Pani sądzi, czy należałoby kierować jakieś działania szczególnie do kobiet seniorerek? Czy nie sądzi Pani, że aktywizacja tej grupy jest szczególnie ważna, zwłaszcza kiedy spojrzymy na wskaźniki długości życia kobiet i ich specyficzną rolę społeczną?

- Misją tej fundacji jest przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek i płeć, przeciwstawienie się wykluczeniu społecznemu, odkłamanie

es.0.es

DODATEK SPECJALNY

**SENIOR
W
SIECI**

**/// Dzisiaj osoba starsza
nie musi kojarzyć się
nam z bujanym fotelem,
kłębkami włóczki
i drutami.**

TECHNOLOGIE XXI
WIEKU STWARZAJĄ
WIELKIE MOŻLIWOŚCI
ROZWOJU I AKTYWNEGO
UCZESTNICTWA
SENIORA, RÓWNIEŻ
W ŻYCIU WIRTUALNEJ
SPOŁECZNOŚCI.
DZISIAJ OSOBA STARSZA
NIE MUSI KOJARZYĆ
SIĘ NAM Z BUJANYM
FOTELEM, KŁĘBKIEM
WŁÓCZKI I DRUTAMI.

Współczesny senior uprawia nordic walking, jeździ na nartach, spotyka się w kawiarniach z przyjaciółmi, a przede wszystkim z łatwością posługuje się komputerem, surfuje w sieci w poszukiwaniu niezbędnych informacji, a także udziela się na forum i czatuje z rówieśnikami.

Wzmacniając i promując wizerunek osoby starszej jako aktywnej i otwartej na nowe doświadczenia, przygotowaliśmy zestawienie wybranych portali internetowych skierowanych właśnie do tej grupy. Obok adresu strony www zamieściliśmy również krótki opis zawartości danej witryny.

www.bycseniorem.pl - w serwisie publikowane są informacje o życiu, zdrowiu seniora, ubezpieczeniach, wydarzeniach, a także wolnym czasie.

www.czas-seniora.pl - portal przygotowany z myślą o seniorach. Są tutaj zagadnienia dotyczące zdrowia, turystyki, edukacji i rodziny, a także internetowe forum. Misją portalu jest, aby seniorzy odwiedzający to miejsce w sieci dzielili się bogatym doświadczeniem, a poprzez radość i aktywność zrywali ze stereotypem osoby biernej, smutnej i zamkniętej w sobie.

www.senior.pl - strona poświęcona różnym aspektom życia seniora. Znajdują się tutaj informacje odnośnie zdrowia, pracy, edukacji czy urody. Na pytania seniorów odpowiadają eksperci. Na stronie funkcjonuje forum Klub Senior Cafe i można tutaj podyskutować w różnych grupach tematycznych.

www.agraseniorzy.pl - to swoisty „Poradnik Seniora” zawierający kompleksową informację dla seniorów nt.: świadczeń, zasiłków, ulg, zniżek przysługujących seniorom, form pomocy osobom starszym niepełnosprawnym, samotnym i ubogim.

www.kobieta50plus.pl – jest to portal społecznościowy założony i prowadzony przez fundację „Ja kobieta” przeznaczony dla dojrzałych kobiet. Jego misją jest m.in.: przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek i płeć, przeciwstawienie się wykluczeniu społecznemu, odkłamanie stereotypów przypisanych dojrzałym kobietom, zmiana wizerunku kobiety 50+ oraz propagowanie aktywnego stylu życia.

www.modnaseniorka.pl – strona, na której znajdują się porady dotyczące mody dla kobiet dojrzałych.

www.babciajolka.pl – portal na którym spotykają się kobiety będące babkami, które nadal pragną aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Dzielą się tutaj swoimi doświadczeniami z różnych dziedzin, zadają pytania i doradzają innym.

www.superstarsi.pl - to kolejny portal społecznościowy przeznaczony dla seniorów. Jest to miejsce stworzone dla tych, którzy chcą zawierać nowe znajomości, dobrze się bawić, wymieniać przepisy kulinarne czy zwoływać ekipę na wakacje lub weekend.

www.razem50plus.pl – jest to portal społecznościowy stworzony specjalnie dla pokolenia 50 plus. Daje możliwość znalezienia bliskiej osoby, przyjaciół oraz nawiązania nowych znajomości.

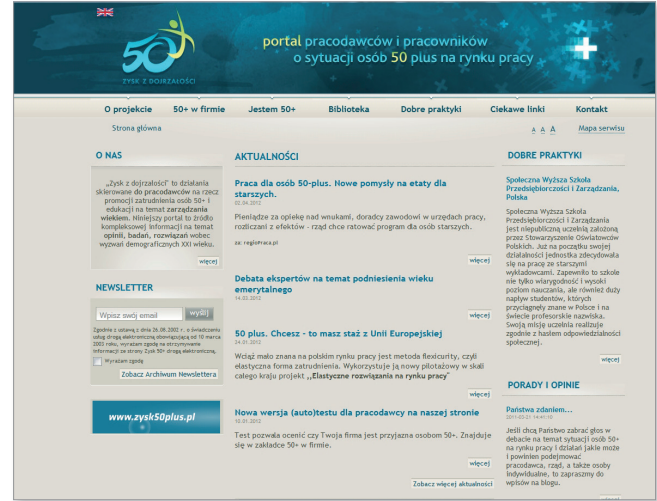

www.ksenior.pl – pierwszy w Polsce serwis e-learningowy dla seniorów i nie tylko. Multimedialne kursy komputerowe na tej stronie są bezpłatne.

www.seniorzywacji.pl – to strona ogólnopolskiego konkursu dotacyjnego realizowanego przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę” i Polsko-Amerykańską Fundację Wolności. Konkurs skierowany jest do osób 55+ i do par międzypokoleniowych, które chcą zrealizować projekt społeczny w oparciu o osobiste pasje.

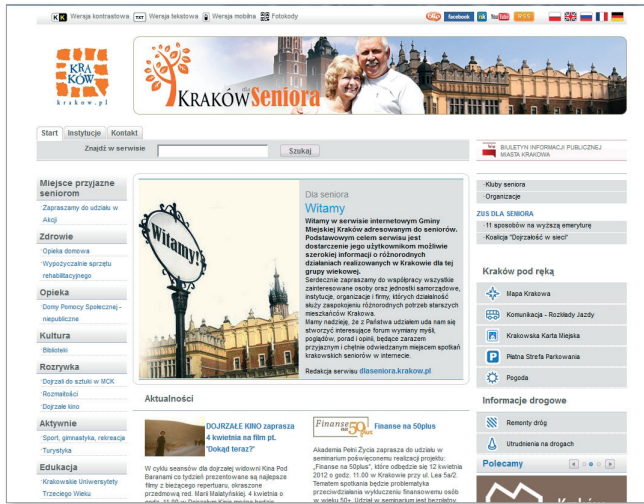
www.zysk50plus.pl – to portal projektu „Zysk z dojrzałości”. Jest inicjatywą skierowaną do pracodawców, specjalistów HR oraz instytucji rynku pracy, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Jego celem jest promocja i zapewnienie informacji na temat rozwiązań z zakresu zarządzania wiekiem, służących aktywności zawodowej osób powyżej 50 roku życia. Są tu aktualności, jak i szereg publikacji i polecanych stron internetowych związanych z powyższą tematyką.

www.senior.org.pl – to strona organizacji pozarządowej „Senior Na Czasie”, której celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu, głównie społecznemu i cyfrowemu osób starszych. Seniorzy znajdują tu aktualne informacje o wydarzeniach oraz projektach, w których będą mogli wziąć udział. Obszarem działania organizacji jest Kraków.

www.sas.tpnk.org.pl – Szkoła Aktywnego Seniora S@S to kompleksowy program, realizowany od 2007 roku przez Towarzystwo Polsko-Niemieckie w Krakowie w partnerstwie z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Krakowie, skierowany do środowiska seniorów. Na tej stronie znajdują się aktualne informacje na temat realizowanych projektów, spotkań czy wystaw.

www.dlaseniorkrakow.pl - podstrona w serwisie internetowym Gminy Miejskiej Kraków adresowana specjalnie do seniorów. Podstawowym celem serwisu jest dostarczenie jego użytkownikom możliwie szerokiej informacji o różnorodnych działaniach realizowanych w Krakowie dla tej grupy wiekowej.

www.utw.pl - strona poświęcona Uniwersytetom Trzeciego Wieku. Znajdują się tutaj informacje dotyczące Uniwersytetów Trzeciego Wieku, podstawowe dane oraz opisy poszczególnych uniwersytetów.

www.forum.senior.info.pl - strona prowadzona przez „Forum 50+”, który jest nieformalnym, otwartym związkiem organizacji pozarządowych. Ich celem jest poprawa jakości życia ludzi starszych w Polsce.

www.intersenior.pl - internetowa gazeta dla seniorów. Podzielona została na działy: aktualności; kultura i rozrywka; porady prawne; dom, ogród, hobby; sport i rekreacja; forum dyskusyjne oraz ogłoszenia.

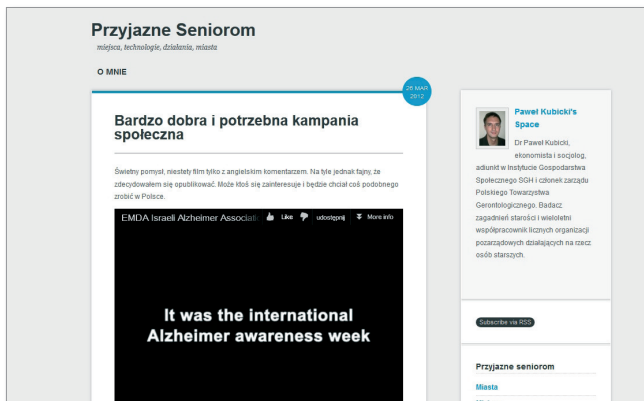

www.starszakiplus.pl - jest portalem dla aktywnych interentów w wieku 50+. Jest miejscem spotkań i nawiązywania kontaktów, dzielenia się doświadczeniami i wrażeniami, przekazywania ważnych dla tej grupy informacji, porad oraz ciekawostek z kraju i ze świata.

www.prawa-seniora.wieszjak.pl – strona na której znajdują się aktualne tematy, porady prawne dotyczące bieżących ustaw oraz zagadnienia związane z emeryturą, rentą, ubezpieczeniami, pracą seniora, opieką nad osobą starszą czy usługami skierowanymi dla seniora.

www.przyjazneseniorom.pl - jest to strona prowadzona przez dra Pawła Kubickiego adiunkta Instytutu Gospodarstwa Społecznego SGH, badacza zagadnień starości i współpracownika licznych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych. Informuje tutaj o miejscach przyjaznych osobom starszym, jak i o różnych przedsięwzięciach oraz zagadnieniach związanych z tematem starzenia się.

Wykaz stron ujętych w zestawieniu:

- www.byccseniorem.pl
- www.senior.pl
- www.czas-seniora.pl
- www.agraseniorzy.pl
- www.kobieta50plus.pl
- www.modnaseniorka.pl
- www.babciapolka.pl
- www.razem50plus.pl
- www.superstarsi.pl
- www.ksenior.pl
- www.seniorzywakcji.pl
- www.zysk50plus.pl
- www.sas.tpnk.org.pl
- www.dlaseniora.krakow.pl
- www.utw.pl
- www.forum.senior.info.pl
- www.intersenior.pl
- www.starszakiplus.pl
- www.prawa-seniora.wieszjak.pl
- www.przyjazneseniorom.pl

stereotypów przypisanych dojrzałym kobietom, zmiana wizerunku kobiety przed i po pięćdziesiątce, propagowanie aktywnego stylu życia.

Starzejące się społeczeństwa stoją przed wyzwaniem wyznaczenia nowej roli dla osób dojrzałych. Zadanie to wymaga zmiany wielu krzywdzących stereotypów na temat starości, otwarcia na wiedzę i umiejętności starszych, a także wzmocnienia więzi międzypokoleniowych. Pokolenie kobiet dojrzałych rzadko myśli o tym, że w wielu dziedzinach może być wzorem i przykładem dla młodych, że jest kopalnią wiedzy i doświadczenia. Ale też nic nie jest robione w kierunku zmiany takiego nastawienia. Pokolenie 50 i 50 plus wyparte zostało z rynku pracy, po to by zrobić miejsce młodszemu, jednak nie pomyślano o konsekwencjach tego ruchu. Spora część chciała pracować, ale nie dano im tej szansy. Zapomniano natomiast o kapitale ludzkim i wielkim doświadczeniu jakim dysponuje dojrzała społeczność. Mogę powiedzieć, że „młodzi biegną szybko, ale to my, starsi, dojrzałsi znamy większość skrótów”. Kolejną kwestią jest fakt, iż to na barkach kobiet 50plus leży opieka nad osobami zależnymi, jesteśmy tzw. „sandwich generation”, bo jednocześnie zajmujemy się wnukami jak i starymi rodzicami. Kobiety 50plus to niewidzialna grupa, nie traktuje się nas jak konsumentów, brak towarów i usług skierowanych dla kobiet dojrzałych (wyjątek kosmetyka, bo tutaj już coś się zmienia), a przecież jest spora grupa, która jest i chce być aktywna.

- Oferta przyjazna seniorom czyli jaka? Czy mogłaby Pani wskazać jakieś dobre praktyki?

- Lokalne władze i inne podmioty administracji, sektor prywatny, instytucje publiczne, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, partnerzy społeczni,

urbaniści, usługodawcy, instytucje edukacyjne, świat akademicki, media oraz obywatele, czyli my wszyscy mamy ważną rolę do odegrania w procesie stworzenia środowiska i warunków życia przyjaznych dla każdej grupy wiekowej.

W odpowiedzi na zmiany demograficzne - przy wsparciu Unii Europejskiej - krajowe, regionalne i lokalne podmioty powinny opracować plany promujące warunki życia przyjazne ludziom w każdym wieku. Takie działania powinny dążyć do łatwiejszego zaangażowania się większej ilości podmiotów w tworzenie europejskiej sieci na rzecz Unii przyjaznej ludziom w każdym wieku. Powinny one wspierać uczestnictwo wszystkich zainteresowanych stron, w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego i samych obywateli, w rozwój, wdrażanie oraz monitorowanie odpowiednich i zrównoważonych rozwiązań dla starzejącego się społeczeństwa.

- Czy jest szansa, żeby kiedyś w Polsce działania do seniorów były prowadzone systemowo - jak w innych krajach, a nie tylko akcyjnie, czyli doraźnie. Co trzeba zrobić aby tak się stało? Czy niezbędne są zmiany w prawodawstwie? A może zauważyła Pani, że coś już się zmienia w tej materii?

- Naturalnie, Polska stanie się miejscem przyjaznym dla wszystkich grup wiekowych - w tym dla osób starszych, wymaga to jednak czasu. Trochę brutalnie powiem, że wymuszają to zmiany demograficzne, zwiększająca się grupa osób powyżej 65 roku życia i długość życia.

W szczególności myślę tutaj o inicjatywach politycznych lub ramach prawnych, aby wdrożyć strategię aktywnego starzenia się, która uwzględni rezultaty

bieżących i zakończonych badań w zakresie starzenia się, jak również specyficzne potrzeby grup wrażliwych, np.: pracowników o niskich dochodach, pracowników z nietypową karierą zawodową, migrantów oraz mniejszości etnicznych. Ważnym obszarem jest także promowanie równych szans, również w odniesieniu do płci, w każdym aspekcie aktywnego starzenia się i solidarności międzypokoleniowej, tworzenie dostępnych miejsc pracy oraz warunków pracy przyjaznych każdemu, bez względu na wiek i płeć. Warto już dziś koncentrować się na takim planowaniu przestrzennym obszarów miejskich i wiejskich, które zapewnią łatwy dostęp do miejsc użyteczności publicznej i dostęp do informacji dla wszystkich grup społecznych. Kolejnym problemem jest wzmocnienie spójności społecznej, integracji i uczestnictwa w całym cyklu życia oraz zagwarantowania odpowiednich i sprawiedliwych systemów ochrony zdrowotnej i socjalnej dla wszystkich grup wiekowych oraz dostępu do wysokiej jakości usług, które pozwolą ludziom starszym, w szczególności tym w najtrudniejszej sytuacji żyć godnie, z dala od ryzyka ubóstwa i wykluczenia społecznego.

- Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej to z pewnością duży krok w tym kierunku, ale tak naprawdę to dopiero początek dyskusji i początek drogi do zmian. W jaki sposób muszą się przygotować instytucje i ośrodki, aby skutecznie zająć się problemami osób starszych?

- Kreowanie społeczeństwa przyjaznego dla wszystkich grup wiekowych będzie wymagało zaangażowania odpowiednich władz oraz zainteresowanych stron, które podejmą wspólną odpowiedzialność oraz zaproponują

nowe sposoby organizacji naszych społeczeństw, tak aby zapewnić wszystkim pokoleniom sprawiedliwszą i bardziej stabilną przyszłość. Wierzę, że obecne zmiany demograficzne stanowią doskonałą okazję do tego, aby w perspektywie roku 2020 wspólnie pracować nad tworzeniem Unii Europejskiej przyjaznej ludziom w każdym wieku. Dlatego też właśnie powołana została Koalicja 2012, której zadaniem będzie doprowadzić do stworzenia takiej Unii Europejskiej.

- Jak stworzyć taką Unię Europejską przyjazną ludziom w każdym wieku?

- Przede wszystkim wzmacniać solidarność międzypokoleniową oraz zachęcać do aktywnego uczestnictwa wszystkich grup wiekowych w życiu społecznym, przy jednoczesnym zapewnianiu im odpowiedniego wsparcia i ochrony. Poprzez tak rozumianą Unię Europejską wszyscy obywatele będą mogli skorzystać: z otwartego rynku pracy, który zapewni możliwość pracy zarobkowej zarówno dla młodych jak i ludzi starszych, z pozytywnego stosunku do starzenia się, dzięki któremu docenia się wartość jednostki oraz jej wkład społeczny bez względu na indywidualny wiek; z łatwo dostępnych przestrzeni publicznych, budynków, środków transportu, jak również odpowiednio dostosowanych warunków mieszkalnych i infrastruktury ułatwiającej aktywność fizyczną, z towarów i usług przystosowanych do ich potrzeb, z integracji cyfrowej, która pozwoli na aktywniejsze uczestnictwo w społeczeństwie, z udziału w wolontariatach oraz w działaniach kulturowych, sportowych i rekreacyjnych, z dostępu do kształcenia ustawicznego oraz międzypokoleniowego, które pozwalają na zdobycie nowych umiejętności i wiedzy w każdym wieku, z systemu

zabezpieczeń socjalnych, opartego na solidarności wewnątrz- i międzypokoleniowej, który zmniejsza ubóstwo, a także z warunków i możliwości życia i starzenia się w dobrym zdrowiu psychicznym i fizycznym oraz z prawa głosu w podejmowaniu decyzji, które ich dotyczą.

W celu wsparcia działania na wszystkich szczeblach, Unia Europejska powinna wzmocnić promocję idei środowiska przyjaznego ludziom w różnym wieku we wszystkich istotnych, unijnych procesach politycznych i programach finansowania. Unia Europejska, Europejska Komisja Gospodarcza Narodów Zjednoczonych (UNECE) i Światowa Organizacja Zdrowia dla Europy (WHO-Europe) również powinny połączyć swoje siły. Organizacje te powinny koordynować swoje działania w celu przyjęcia 'Europejskiej Strategii na rzecz Aktywnego i Zdrowego Starzenia się oraz dla Unii Europejskiej Przyjaznej Ludziom w Każdym Wieku', tak aby jednocześnie pomóc państwom członkowskim w osiągnięciu założeń agendy tzw. Strategii „Europa 2020”, tj. stworzenia przemyślanej i zrównoważonej integracji społecznej.

- Dziękuję za rozmowę.

AKTYWIZACJA, INTEGRACJA I PRZEŁAMYWANIE STEREOTYPÓW, CZYLI DZIAŁANIA REGIONALNEGO OŚRODKA POLITYKI SPOŁECZNEJ W KRAKOWIE NA RZECZ SENIORÓW

Problem starzenia się ludności z roku na rok staje się coraz istotniejszą kwestią polityki społecznej. Rosnąca populacja ludzi starszych staje się wyzwaniem zarówno dla samorządów, służb społecznych, jak również organizacji pozarządowych.

W najbliższych latach kluczowym problemem będzie zapewnienie im jak najlepszych warunków do samodzielnego życia, dostęp do odpowiedniej opieki zdrowotnej i długoterminowej, inicjowanie działań aktywizujących, a także zwiększenie uczestnictwa seniorów w życiu społecznym i przeciwdziałanie ich wykluczeniu oraz marginalizacji.

Obecny Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej zobowiązuje nas do podjęcia tego szerokiego spektrum działań na rzecz małopolskich seniorów. Wszak to co zrobimy dzisiaj będzie procentować i dojrzewać, a owoce naszej pracy będą

służyć nie tylko seniorom, ale w perspektywie i nam samym.

Dyskusja jak „zaadoptować starość” rozpoczęła się już dawno, teraz nadszedł więc czas na realizację wyznaczonych priorytetów. W odpowiedzi na te wyzwania, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie podejmuje działania na dwóch płaszczyznach. Pierwsza z nich ukierunkowana jest bezpośrednio na osoby starsze, a druga koncentruje się na wspieraniu instytucji, organizacji i służb z nimi współpracujących. Poniżej prezentujemy kilka ważniejszych przedsięwzięć zaplanowanych na rok 2012.

Małopolski Plebiscyt POZA STEREOTYPEM - „Senior Roku” to jedno ze stałych przedsięwzięć realizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie aktywizujących osoby starsze i przyczyniających się do promocji aktywnych seniorów

Do stałych przedsięwzięć realizowanych przez ROPS w Krakowie (od 2007 roku), aktywizujących osoby starsze i przyczyniających się do promocji aktywnych seniorów należy plebiscyt pn.: **„Małopolski Plebiscyt POZA STEREOTYPEM - Senior Roku”**. Organizowany konkurs jest jedynym tego typu plebiscytem w Polsce i cieszy się coraz większą popularnością. Uczestnicy konkursu są nietuzinkowymi osobami, o życiorysach tak barwnych i ciekawych, że aż trudno uwierzyć, iż są to ...emeryci. Benjamin Franklin powiedział kiedyś: „Nie starzeje się ten, kto nie ma czasu”, jeśli ktoś w to wątpi, wystarczy sięgnąć do wydanej w ubiegłym roku publikacji Regionalnego Ośrodka Polityki

Społecznej w Krakowie „Portrety Małopolskich Seniorów”.

Kolejnym naszym przedsięwzięciem promującym aktywność w wieku senioralnym oraz problematykę solidarności międzypokoleniowej będzie konkurs **„Nasz wspólny czas”**. Jego założeniem i długofalowym celem będzie kształtowanie i budowanie pozytywnych relacji pomiędzy różnymi pokoleniami oraz umiejętność atrakcyjnego przekazywania tradycji i lokalnej kultury młodym ludziom.

Kolejnym projektem skierowanym do małopolskich seniorów jest kontynuacja akcji **„Miejsce Przyjazne Seniorom”** (o tym przedsięwzięciu mowa w odrębnym artykule). Chcielibyśmy, aby w tym roku ideą przyjaznych miejsc zaszczerpić jak najwięcej małopolskich miast, instytucji i firm.

Zarząd Województwa Małopolskiego ogłosił również w tym roku **otwarty konkurs ofert dla organizacji pozarządowych** na realizację zadań publicznych z obszaru pomocy społecznej, którego najważniejszy cel to aktywizacja i integracja osób starszych oraz wspieranie działalności Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Zakładanym rezultatem tych działań jest przede wszystkim zwiększenie udziału seniorów w życiu lokalnych społeczności, wypromowanie aktywnego stylu życia osoby powyżej 50 roku życia, a także wzrost wiedzy i praktycznych umiejętności, które mogą być niezbędne w życiu codziennym osób starszych. Samorząd województwa przeznaczył na ten cel aż pół miliona złotych, do podziału pomiędzy najlepsze oferty złożone przez organizacje pozarządowe.

Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej zbiegł się z realizacją kolejnego, międzynarodowego projektu, którego celem jest poprawa jakości

usług świadczonych mieszkańcom domów pomocy społecznej poprzez modernizację infrastruktury, doposażenie tych placówek w sprzęt oraz profesjonalizację usług personelu tych jednostek. Mowa tu o projekcie **„Pomocna dłoń pod bezpiecznym dachem”** w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy. 20 stycznia 2012 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie podpisał umowę z Biurem ds. Zagranicznych Programów Pomocy w Ochronie Zdrowia, która przyznaje na ten cel dofinansowanie w wysokości ponad 6 000 000 franków szwajcarskich. Aktualnie trwają prace nad dokumentacją konkursową w celu uruchomienia naboru wniosków. (więcej informacji o projekcie w osobnym artykule).

Kolejnym podobnym przedsięwzięciem, którego celem jest poprawa jakości życia mieszkańców domów pomocy społecznej, będzie kontynuacja znanego już projektu pn.: **„Reorganizacja domów pomocy społecznej w oparciu o model duński”**.

Wspierając kadrę szeroko rozumianej polityki i integracji społecznej we wzbogacaniu metod pracy z osobami starszymi, zaplanowano na ten rok wydanie **poradnika** zawierającego opis nowatorskich metod pracy i aktywizacji osób starszych.

Tematyce osób starszych zostanie również poświęcona wojewódzka **konferencja**. Jej głównym założeniem będzie wzmacnianie wizerunku osób starszych, podkreślanie ich roli

w społeczeństwie i zapobieganie alienacji. Tym samym chcemy uwypuklić dorobek i wkład osób starszych w życie społeczne, przedstawić problemy, które ich dotyczą i wspólnie zastanowić się jak budować wspólną przyszłość.

Liczymy, że wszystkie nasze działania chociaż w małym stopniu przyczynią się do poprawy sytuacji osób starszych w Małopolsce. Jesteśmy również otwarci na nowe inicjatywy i współpracę przy realizacji ciekawych działań wspierających i aktywizujących seniorów.

Wiek senioralny, podobnie jak dzieciństwo czy młodość jest naturalną częścią ludzkiego życia, ma coś do dania i otrzymania. Słusznym wydaje się więc, iż jest to nie tylko Europejski Rok Osób Starszych, ale powinien być przede wszystkim czasem solidarności międzypokoleniowej. Umiejmy to tylko dostrzec i mądrze wykorzystać, wszak „...wszystkie drogi prowadzą do ludzi” – jak napisał Antoine de Saint- Exupéry w „Małym Księciu”.

Ewa Solecka-Florek
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

PRZYJAŹNIEJ SENIOROM - PROJEKT „MIEJSCE PRZYJAZNE SENIOROM”

Spotkanie w kawiarni z przyjaciółmi, wernisaż w muzeum, wizyta w bibliotece, ciekawy wykład w ośrodku kultury, a może relaks w spa lub w centrum urody...? Czy te miejsca staną się wkrótce dostępne również dla ludzi starszych?

Władze miasta Krakowa i województwa małopolskiego podejmują działania, aby włączyć seniorów w aktywne i twórcze życie. Wspólnie promują więc miejsca, które są szczególnie gościnne i otwarte na osoby starsze. W ubiegłym roku jednym z takich działań był projekt „**Miejsce Przyjazne Seniorom**” realizowany wspólnie przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie i Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa.

Przedsięwzięcie zrodziło się z potrzeby stworzenia przyjaznego otoczenia osobom starszym, którzy ze względu na zmiany demograficzne są

coraz liczniejszą grupą mieszkańców Małopolski. Realizowany projekt jest również odpowiedzią na oczekiwania osób starszych, które niejednokrotnie szukały miejsc, w których mogłyby czuć się komfortowo i takich, które byłyby dostosowane do ich możliwości.

Celem tego konkursu było więc wyłonienie i promowanie instytucji: kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych oraz miejsc użyteczności publicznej, kawiarni czy sklepów, które są otwarte na potrzeby tej właśnie grupy.

Śródmiejski Ośrodek Kultury - to miejsce otwarte na osoby starsze

Na ogłoszony w czerwcu ubiegłego roku projekt, wpłynęły 43 zgłoszenia. Członkowie Kapituły konkursowej osobiście wizytowali zgłoszone miejsca i zdecydowali o przyznaniu tytułu Miejsca Przyjaznego Seniorom 24 instytucjom. Oprócz tytułu, przyznanego na okres jednego roku, każda z wyróżnionych instytucji otrzymała specjalny certyfikat – Miejsce Przyjazne Seniorom.

Komisja uznała również, że 8 miejsc należy dodatkowo uhonorować za inicjatywy podejmowane na rzecz seniorów, przyznając im prawo do uczestnictwa w kolejnej edycji konkursu, bez konieczności składania dokumentów konkursowych.

Uroczysta Gala Finałowa Akcji, podczas której zostały wręczone certyfikaty, miała miejsce 15 grudnia 2011 r. w Studiu Radia Kraków im. R. Bobrowskiej.

PONIŻEJ LAUREACI AKCJI „MIEJSCE PRZYJAZNE SENIOROM” 2011:

1. Active Woman - Studio Promocji Zdrowia i Urody, ul. Józefińska 11, 30- 529 Kraków
2. Biblioteka i Klub „Kuźnia” Ośrodka Kultury i C.K. Norwida, os. Złoty Wiek 14, 31-616 Kraków
3. Dom Kultury Spółdzielni Mieszkaniowej „Nowy Bieżanów” ul. Aleksandry 11, 30-837 Kraków
4. Hotel Logos ul. Szujskiego 5, 31- 123 Kraków
5. Katolicki Dom Kultury im. ks. kard. A.S. Sapiehy, ul. Bobrowskiego 6, 31-552 Kraków
6. Kawiarnia „Cafe Caroline”, ul. Głowackiego 4/6, 30- 085 Kraków
7. Kino Agrafka, ul. Krowoderska 8, 31- 142 Kraków
8. Kino pod Baranami, Rynek Główny 27, 31-010 Kraków
9. Klub Seniora przy KZERiON, os. Tysiąclecia 42, 31-610 Kraków
10. Klub Wersalik Ośrodka Kultury Kraków- Nowa Huta, os. Ogrodowe 15, 31-916 Kraków
11. Księgarnia WAM, ul. Kopernika 26, 31- 501 Kraków
12. La Loba Fitness, ul. Dauna 113, 30-629 Kraków
13. Międzynarodowe Centrum Kultury, Rynek Główny 25, 31-008 Kraków
14. Muzeum Narodowe w Krakowie, al. 3-go Maja 1, 30-062 Kraków
15. Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie, ul. Lipowa 4, 30-702 Kraków
16. Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida os. Górali 5, 31-959 Kraków
17. Rzymskokatolicka Parafia Św. Józefa ul. Zamoyskiego 2 30-523 Kraków

18. Sakura Dance & Beauty, ul. Mogilska 69a 31-545 Kraków
19. Stowarzyszenie Akademia Pełni Życia, ul. Lea 5a/4 30-422 Kraków
20. Studio Tańca GOSZa, ul. Kazimierza Wielkiego 117, 30-080 Kraków
21. Śródmiejski Ośrodek Kultury, ul. Mikołajska 2, 31-027 Kraków
22. Teatr im. J. Słowackiego, pl. św Ducha 1, 31-023 Kraków
23. Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Rolniczym, al. 29 Listopada 46, 31-425 Kraków
24. Wojewódzka Biblioteka Publiczna, ul. Rajska 1, 31- 124 Kraków

Jedno z miejsc przyjaznych seniorom - Klub Active Woman w Krakowie

W tym roku zaplanowaliśmy wydanie broszury informacyjnej zawierającej opis Miejsc Przyjaznych Seniorom i kolejną edycję projektu.

Liczymy również na to, że inne miasta Małopolski włączą się w organizowanie środowiska przyjaznego seniorom i rozpropagują ideę akcji na swoim terenie. Zapraszamy do współpracy!

Ewa Solecka-Florek
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

W ROKU SENIORA SZWAJCARSKIE PIENIĄDZE NA MAŁOPOLSKIE DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ – PROJEKT „POMOCNA DŁOŃ POD BEZPIECZNYM DACHEM”

Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej rozpoczął się dobrą wiadomością dla podopiecznych małopolskich domów pomocy społecznej, których standard życia będzie mógł zostać podniesiony w związku z otrzymaniem przez województwo małopolskie dofinansowania ze środków Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy w kwocie blisko 5 milionów franków szwajcarskich.

Pieniądze te zostaną w tym roku rozdysponowane przez ROPS w Krakowie pomiędzy te projekty opracowane przez organy prowadzące małopolskie domy pomocy społecznej (a także placówki opiekuńczo-wychowawcze), które w najwyższym stopniu spełniają kryteria merytoryczne uprawniające

do uzyskania dofinansowania na realizację przedsięwzięć inwestycyjno – szkoleniowych.

Projekt 'Pomocna Dłoń pod Bezpiecznym Dachem' będzie realizowany do 2015 roku i jestem przekonana, że w przeciągu tych kilku lat realnie wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców domów pomocy społecznej, a także placówek opiekuńczo-wychowawczych – mówi Wioletta Wilimska dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie.

Głównym celem projektu jest wzrost poziomu usług świadczonych na rzecz mieszkańców domów pomocy społecznej oraz wychowanków

placówek opiekuńczo-wychowawczych. Pieniądze z projektu zostaną przeznaczone na inwestycje w infrastrukturę (w tym medyczną), jak również na podnoszenie kwalifikacji osób pracujących bezpośrednio z mieszkańcami oraz poprawę jakości usług pielęgniarstwa świadczonych w domach pomocy społecznej. Środki z Polsko-Szwajcarskiego Programu Współpracy pomogą wyposażać te jednostki w nowoczesny sprzęt, pozwolą na zniesienie barier architektonicznych i kompleksową modernizację pomieszczeń i budynków, a nawet ich rozbudowę.

Z naszej diagnozy wynika, że główne problemy z jakimi borykają się domy

pomocy społecznej, to przede wszystkim brak wystarczającej liczby pomieszczeń mieszkalnych, sanitarnych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, których stan techniczny i wyposażenie byłyby adekwatne do potrzeb mieszkańców – przyznaje dyrektor ROPS.

Grupą docelową tego projektu są instytucje publiczne i organizacje non-profit prowadzące całodobowe domy pomocy społecznej i/lub placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz pielęgniarki/pielęgniarze pracujący w domach pomocy społecznej. Każdy organ prowadzący aplikujący o dofinansowanie w ramach projektu *Pomocna dłoń pod bezpiecznym dachem*

PROGRAM SKŁADA SIĘ Z TRZECH KOMPONENTÓW:

PIERWSZY KOMPONENT - poprawa infrastruktury domów pomocy społecznej i/lub placówek opiekuńczo-wychowawczych poprzez realizację programów naprawczych, w tym inwestycji i/lub przebudowy/rozbudowy/modernizacji, także zadań związanych z zakupem niezbędnego wyposażenia i sprzętu i/lub ich renowacji.

Cel: poprawa jakości usług świadczonych mieszkańcom domów pomocy społecznej i/lub placówek opiekuńczo-wychowawczych i/lub rozszerzenie wachlarza świadczonych usług.

Grupy docelowe: domy pomocy społecznej i/lub placówki opiekuńczo-wychowawcze, prowadzone przez instytucje publiczne lub non-profit.

DRUGI KOMPONENT - podnoszenie kwalifikacji personelu domów pomocy społecznej i/lub placówek opiekuńczo-wychowawczych, głównie pracującego bezpośrednio z ich mieszkańcami. Szkolenia zostaną zorganizowane w oparciu o wyniki analizy potrzeb szkoleniowych personelu domów pomocy społecznej i/lub placówek opiekuńczo-wychowawczych w Małopolsce przeprowadzonej przez ROPS w Krakowie.

Grupy docelowe: personel domów pomocy społecznej i/lub placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez instytucje publiczne lub non-profit.

TRZECI KOMPONENT – poprawa jakości usług pielęgniarstwa dla mieszkańców domów pomocy społecznej, obejmujący rozwój kwalifikacji zawodowych pielęgniarzek/pielęgniarzy pracujących w domach pomocy społecznej, wyposażenie domów pomocy społecznej w sprzęt niezbędny do świadczenia usług pielęgniarstwa - stanowiący minimalne konieczne wyposażenie pielęgniarki.

Grupy docelowe: pielęgniarki/pielęgniarze, pracujący w domach pomocy społecznej prowadzonych przez instytucje publiczne lub non-profit, posiadający wykształcenie co najmniej średnie w zawodzie pielęgniarki, którzy muszą uzupełnić swoje kwalifikacje, zgodnie z obowiązującymi wymogami Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie kontraktowania usług pielęgniarstwa. Wsparcie będzie dotyczyło tylko tych pielęgniarek/pielęgniarzy, dla których niezbędne jest uzyskanie dodatkowych kwalifikacji do wykonywania zawodu pielęgniarki.

Zainteresowanych projektem zapraszamy do kontaktu z zespołem projektowym:

Biuro projektu „Pomocna dłoń pod bezpiecznym dachem”

Ul. Lea 112 pok. 16 (III piętro), 30-133 Kraków

tel. 12 639 14 79, e-mail: npieta@rops.krakow.pl

może ubiegać się o dofinansowanie do projektów dla maksymalnie dwóch jednostek na kwotę nie wyższą niż 5 mln złotych. W przypadku przedstawienia jednego projektu, kwota o którą można się ubiegać wynosi od 1 do 3 mln złotych.

Umowa przyznaje dofinansowanie na rzecz projektu ze środków Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy w wysokości **6 114 987** franków szwajcarskich (85% wartości projektu), z czego kwota **4 804 914** franków zostanie przeznaczona bezpośrednio na rzecz małopolskich domów pomocy społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych. Pozostałe 15% wartości projektu zostanie zabezpieczone przez samorząd województwa małopolskiego, samorządy gminne i powiatowe oraz wkład własny innych jednostek uprawnionych do aplikowania o środki w ramach projektu. Nabór wniosków zostanie ogłoszony na wiosnę br. i potrwa przez 3 miesiące.

Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej szybko minie, dlatego warto, aby pozostało po nim coś, co będzie trwalsze niż konferencja, jednorazowa akcja społeczna lub seminarium. Z pewnością taką szansę stwarza realizacja projektu *Pomocna Dłoń pod Bezpiecznym Dachem* i działania, które mogą być podejmowane przez małopolskie domy pomocy społecznej.

**Oprac. Emilia Mazanek,
Natalia Pięta**

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

DOBRE PRAKTYKI

COŚ Z KOMUNY I KIBUCU – CZYLI O DOMACH NIESPOKOJNEJ STAROŚCI I COHOUSINGU. DOŚWIADCZENIA ZAGRANICZNE - DR MAGDALENA ROSOCHACKA-GMITRZAK

.....

W państwach zachodniej Europy i w Stanach Zjednoczonych dynamicznie rozwija się idea samorządnych projektów mieszkaniowych dla seniorów. W krajach anglosaskich przyjmuje ona formułę senior cohousingu lub elder cohousingu

Zamieszkanie na osiedlu typu *cohousing* pozwala osobom starszym prowadzić zrównoważony tryb życia — z zachowaniem niezależności, ale w poczuciu przynależności do wspólnoty. Podobnie wygląda życie senierek skupionych we francuskim Stowarzyszeniu Bab Jag. Czy opisane inicjatywy mają szansę rozwijać się w Polsce?

PRZYKŁAD INICJATYW FRANCUSKICH

Koncepcja francuskiego modelu „Domu Baby Jagi” zrodziła się i jest realizowana przez Francuzkę Therese Clerc, która z myślą o sobie i swoich starzejących się przyjaciółkach założyła Stowarzyszenie Bab Jag, aby w ostatnich latach życia nie mieszkać w domach spokojnej starości czy we własnych mieszkaniach, będąc zależnym od nieformalnych lub formalnych opiekunów.

Budowa „Domu Baby Jagi” rozpoczęła się w 2008 roku w Montreuil (Seine-Saint Denis, Francja), na terenie przekazanym przez merostwo, w centrum dzielnicy, kilkanaście metrów od ratusza. W trzypiętrowym ekologicznym budynku zaplanowano dwadzieścia samodzielnych mieszkań, każde mające blisko 40 m², z hydroterapią basenową, wspólną przestrzenią na zajęcia warsztatowe, biblioteką i tarasem oraz dwoma pokojami gościnnymi i jednym dla całodobowej obsługi pielęgniarstwa¹.

„Dom Bab Jag” — skąd taka nazwa? Therese Clerc, podobnie jak niektóre feministki, uważa, że Baby Jagi były dobrymi, silnymi i mądrymi kobietami, które „warzyły zioła, leczyły ludzi i czytały książki”². „Dom Bab Jag” nie jest jednak przeznaczony dla wszystkich. Po pierwsze, jest dla kobiet. Dlaczego? *Kobiety mają z reguły niższe emerytury, to przede wszystkim im trzeba na stare lata pomagać. Starzejącymi się mężczyznami często zajmują się 40 lat od nich młodsze partnerki. Kobietami po sześćdziesiątce już nikt* — mówi [Therese Clerc]³.

1 R. Lombard: The Babayagas' house, an alternative to old people's home care, Innovcity.com, 10 czerwca 2010 roku — <http://www.innovcity.com> [dostęp: 22 października 2011 roku].

2 M. Kruczkowska: Jesień feministki, „Wysokie Obcasy”, dodatek „Gazety Wyborczej”, 17 maja 2009 roku

3 K. Wyrzykowska: Domy szalonej starości, „Newsweek”, 26 lutego 2011 roku.

Po drugie, „Dom Bab Jag” jest otwarty dla kobiet niechorujących na parkinsonizm czy chorobę Alzheimera, gdyż z takimi schorzeniami trudno byłoby sobie poradzić. Takie założenie członkini Stowarzyszenia Bab Jag w Montreuil przyjęły jako wyjściowe, chcą być bowiem realistkami — każda z nich ma swojego lekarza, który może przyjechać chwilę po wezwaniu, i pielęgniarkę dostępną pod telefonem, a ich ubezpieczenie pokrywa również profesjonalne opiekunki społeczne, rehabilitantów i terapeutów. Therese Clerc przypuszcza, że dwadzieścia cztery przyszłe mieszkanki domu nie zniechęcą się jednocześnie, gdy jednak wsparcie rówieśnicze i opieka pielęgniarsko-lekarska nie wystarczą, wówczas przewiduje sprowadzenie kogoś do indywidualnej opieki, sprawowanej w mieszkaniu (studiu) takiej osoby⁴.

Po trzecie, „Dom Bab Jag” jest tworzony z myślą o seniorkach, które chcą zarządzać swoją starością, są aktywne i podpisują się pod czterema podstawowymi filarami domu, jakimi są: samorządność, solidarność, obywatelskie zaangażowanie i ekologia. Samorządność oznacza zarządzanie domem bez pomocy kogoś z zewnątrz, wykorzystanie sił i potencjału mieszkanki. Solidarność ma się materializować we wzajemnej pomocy przy codziennych czynnościach: kąpaniu, czasem ubieraniu się. Obywatelskie zaangażowanie odwołuje się do wysokiej politycznej świadomości mieszkanki i ich chęci uczestnictwa w przemianach społecznych. Z kolei ekologia realizuje się w formie przyjaznych środowisku materiałów używanych przy budowie domu i zastosowaniu rozwiązań typowych dla tak zwanego inteligentnego budownictwa, ale także będzie odzwierciedlać się w stylu życia — zachowaniu równo-

wagi między wymiarami intymnymi (prywatnymi) i społecznymi w życiu w domu⁵.

Dodatkowo wykorzystanie ekologicznych (i ekonomicznych) rozwiązań przyczyni się do relatywnie niskiego — jak na francuskie realia — czynszu (zależnego od dochodów), mającego wynosić od 200 do 600 euro (pozostałe opłaty zobowiązało się finansować merostwo). Samorządne domy senierek, takie jak inicjatywy w Montreuil, opierają się na świadomości bycia osobą niepozostawioną samej sobie. Baby Jagi z Montreuil zamierzają być także ambasadorkami aktywnej starości i upowszechniać wiedzę o starości. Przy ich domu będzie działać Université du Savoir sur les Vieux (UNISAVIE), swoisty uniwersytet wiedzy o osobach starszych, stworzony, żeby zmieniać społeczną percepcję seniorów, szczególnie starszych kobiet⁶.

INICJATYWY ANGLOSASKIE

W świecie anglosaskim idea samorządnych projektów mieszkaniowych dla seniorów funkcjonuje jako *senior cohousing* lub *elder cohousing*. Sam termin *cohousing* został wprowadzony przez dwoje amerykańskich architektów — Kathryn McCamant i Charlesa Durretta, i przedstawiony w pracy *Cohousing: A Contemporary Approach to Housing Ourselves*⁷. Polskim odpowiednikiem *cohousingu* może być *wspólne zamieszkanie*, wydaje się jednak, że oryginalne sformułowanie wchodzi na dobre także do języka polskiego. Pionierami tej

formy mieszkalnictwa byli Duńczycy, określający ją jako „żywą wspólnotę”⁸.

Współcześnie w większości takich przedsięwzięć osiedle lub blok cohousingowy składa się ze wspólnych przestrzeni do pracy, spotkań mieszkańców i ich gości oraz miejsca zabaw dla dzieci, co może być niezwykle wygodnym ułatwieniem zarówno dla rodzin z małymi dziećmi, jak i dla seniorów doceniających korzyści płynące z bliskości miejsca pracy⁹ oraz możliwości bycia „w zasięgu” życia rodzinnego i towarzyskiego. W Stanach Zjednoczonych większość spośród 115 takich inicjatyw jest — w odróżnieniu od francuskiego „Domu Bab Jag” — międzypokoleniowa i skierowana do przedstawicieli obu płci, otwarta na rodziny z małymi dziećmi, pary partnerskie i jednostki w każdym wieku¹⁰.

Natomiast amerykańskie cohousingi przeznaczone jedynie dla osób po pięćdziesiątym piątym roku życia¹¹ różnią się od „Domu Bab Jag” we Francji zakresem wzajemnej pomocy, jakiej mieszkańcy zamierzają sobie wzajemnie udzielać. Jest ona bowiem ograniczona do dość instrumentalnych czynności dnia codziennego, jak robienie zakupów, przygotowanie posiłków czy

8 G. Bamford: Living together on one's own: Cohousing for older people — an example from Denmark and The Netherlands, 2004 r. - <http://espace.library.uq.edu.au/eserv.php?pid=UQ:13687&dsID=CohousingOlderPeople-04QShelter.pdf> [dostęp: 22 października 2011 roku].

9 Mowa o osobach, które mogą przynajmniej część swoich zawodowych obowiązków wykonywać poza biurem czy instytucją zatrudniającą.

10 S. Abrahms: Intergenerational cohousing — <http://www.aarp.org/home-garden/housing/info-03-2011/intergenerational-cohousing-for-all-ages.html>; K. Wardrip: Cohousing for Older Adults — <http://assets.aarp.org/rgcenter/ppi/liv-com/fsl75-cohousing.pdf> [dostęp: 22 października 2011 roku].

11 Obecnie w Stanach Zjednoczonych funkcjonuje pięć takich inicjatyw — w Kalifornii, Wirginii, Kolorado i Nowym Meksyku, a piątą jest w fazie budowy. Por. S. Abrahms: Elder Cohousing. A new option for retirement — or sooner! — http://www.aarp.org/home-garden/housing/info-01-2011/elder_cohousing.html [dostęp: 22 października 2011 roku].

4 M. Kruczkowska: Jesień feministki, op. cit.

prace domowe, i nie rozciąga się na działania związane z pomocą w ubieraniu się czy kąpaniu. Mimo to lista zalet *cohousingu* dla seniorów jest długa. Znajdują się wśród nich omawiane wcześniej korzyści związane z możliwością podtrzymywania więzi społecznych, korzyści ekonomiczne¹², sposobność do socjalizacji z rówieśnikami, poczucie bezpieczeństwa za pomocą dobrze znajomej „sąsiedzkiej otuliny”. Największą korzyścią takich inicjatyw jest jednak możliwość odciążania opieki instytucjonalnej na dłużej, niż dzieje się to zazwyczaj w sytuacji, gdy senior zamieszkuje samodzielnie lub z najbliższą rodziną — w międzygeneracyjnych *cohousingach* trud sprawowania opieki nad osobą terminalną rozkłada się po prostu na większą liczbę zaangażowanych osób.

Jednym z przykładów *cohousingu* przeznaczanego jedynie dla seniorów jest Glacier Circle Community w Glacier Place (Davis, Stany Zjednoczone). Prace nad planem osiedla trwały długo, ale przyszli mieszkańcy nie chcieli zostawić niczego przypadkowi: każde samodzielne mieszkanie ma przydzielony garaż i miejsce postojowe na podjeździe, drzwi mają ponad 90 centymetrów szerokości, a łazienki są bardziej przestronne — wszystko po to, aby w przyszłości mieszkańcy, gdy będą do tego zmuszeni, mogli bezproblemowo poruszać się na wózkach. Ponadto prawie do wszystkich pomieszczeń i budynków można dostać się bez konieczności pokonywania schodów.

¹² Chociaż samodzielne mieszkanie (unii) na osiedlu *cohousingowym* nie jest tańsze w chwili zakupu, to koszty całkowite — uwzględniające oszczędność energii, niekiedy wspólne przygotowanie posiłków, wspólne przestrzenie socjalne i współpracę przy podróżowaniu i przemieszczaniu się po mieście — przemawiają w znacznej mierze na korzyść *cohousingu*. Często bloki tego typu powstają w ścisłym centrum miast, co oznacza dalsze możliwości oszczędzania na kosztach transportu do szpitala, sklepu czy na pocztę. Por. K Wardrip: *Cohousing for Older Adults*, op. cit.

The screenshot shows the homepage of the KOMPAS project website. At the top, there is a navigation bar with the text: "O projekcie KOMPAS | Kwartalnik Trzeci Sektor | Monitoring prawa dla NGO's | Kalendarium | Badania | Ekspertyzy | Kontakt". The main content area is divided into sections: "AKTUALNOŚCI" (News) and "KWARTALNIK TRZECI SEKTOR" (Third Sector Quarterly). Under "AKTUALNOŚCI", there are three news items:

- 07 maja 2012, 14:29: SEMINARIUM „PARTYCYPACJA PUBLICZNA, PRAWO I OBYWATEL” - 26 KWIEŃNIA 2012R. Zapraszamy do zapoznania się z materiałami zaprezentowanymi przez ekspertów Instytutu Spraw Publicznych podczas seminarium „Partycypacja publiczna, prawo i obywatel”, które odbyło się 26 kwietnia 2012 roku [przečzytaj więcej]
- 07 maja 2012, 11:17: NOWY FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NABIERA KSZTAŁTÓW. O nadchodzącej rewolucji, która miałaby dotknąć funkcjonujący już od niemal ośmiu lat rządowy program „Fundusz Inicjatyw Obywatelskich” pisaliśmy już wielokrotnie. Rzecz nie tylko w tym, że program przewidziany [przečzytaj więcej]
- 07 maja 2012, 10:49: TRWAJĄ PRACE NAD KOLEJNĄ NOWELIZACJĄ USTAWY O DZIAŁALNOŚCI POZYTYWU PUBLICZNEGO I O WOLONTARIACIE. W Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej trwają przygotowania do kolejnej nowelizacji ustawy o działalności pozytywu publicznego i o wolontariacie (UDPPiW). Przypomnijmy, że w 2010 roku weszły w życie przepis...

 The "KWARTALNIK TRZECI SEKTOR" section features two covers: "W stronę partnerskiej współpracy" (Special issue) and "Seniorzy w organizacjach pozarządowych". A sidebar on the left contains a search bar, navigation links like "Strona główna" and "Archiwum", and a list of "ważne tematy" including "ZATRUDNIENIE I WOLONTARIAT", "WSPÓŁPRACA ORGANIZACJE - ADMINISTRACJA", and "FINANSOWANIE ORGANIZACJI".

Zapraszamy na stronę kwartalnika „Trzeci Sektor”
<http://www.kwartalnik.org.pl>

Myślę, że oba modele mogą znaleźć pozytywny odbiór w wielu krajach, w tym w Polsce. Zwłaszcza jeśli dwie trzecie przyszłych polskich seniorów zamierza mieszkać we własnym mieszkaniu, korzystając z pomocy bliskich osób jedynie doraźnie, a wielu z nich wykazuje rozbudowaną i stale rosnącą potrzebę niezależności oraz deklaruje, że zamierza utrzymać na starość aktywność w różnych obszarach funkcjonowania¹³. Można przypuszczać więc, że opisywane inicjatywy spotkają się z dużym zainteresowaniem przyszłych i — być może także obecnych — polskich seniorów.

Dr Magdalena Rosochacka-Gmitrzak jest socjologiem, adiunktem w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Prowadzi badania z zakresu socjologii rodziny, przemian więzi społecznych i gerontologii społecz-

¹³ M. Rosochacka-Gmitrzak: *Przyszłość pracy socjalnej z osobami starszymi: między wiedzą, sztuką a praktyką*, [w] A. Kwak, E. Wyrwich-Hejduk (red.): *W kręgu zagadnień pracy socjalnej*. Podręcznik akademicki, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2011, s. 186, 187.

nej.

Interesuje się zwłaszcza problematyką aktywności seniorów.

Wersja skrócona artykułu, który ukazał się na łamach kwartalnika „Trzeci Sektor” (nr 25) pod tytułem „Nieźła bajka: coś z komuny i kibucu, czyli o domach niespokojnej starości i cohousingu –doświadczenia zagraniczne”. Zapraszamy na stronę kwartalnika „Trzeci Sektor”
<http://www.kwartalnik.org.pl>

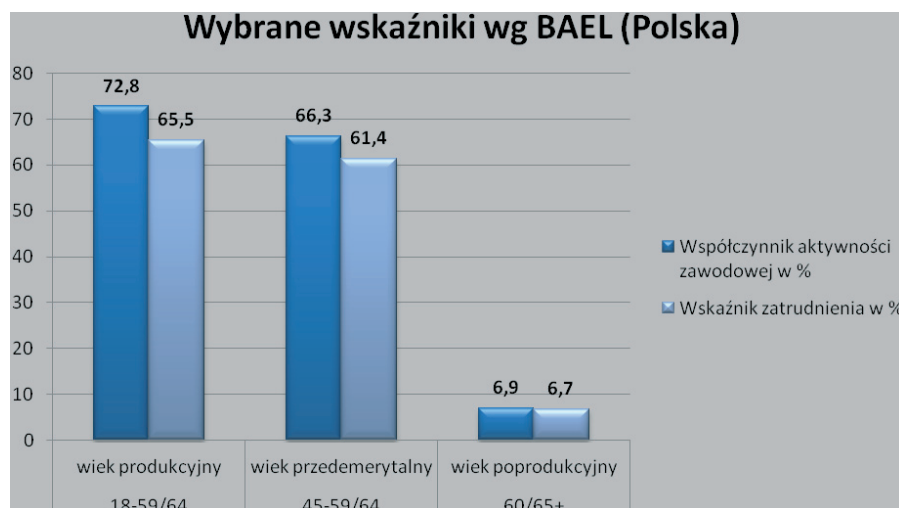
Z OBSERWATORIUM

OSOBY 45+ NA
MAŁOPOLSKIM
RYNKU PRACY

Problemem starzenia się ludności w ujęciu społecznym oraz potrzebami w zakresie aktywizacji osób starszych nauka zajmuje się od połowy dwudziestego wieku. Podjęcie tej tematyki przez ekspertów z różnych dziedzin wynikało głównie z wydłużania się przeciętnego trwania życia, a także ze związanych z tym konsekwencji psychologicznych, społecznych jak i ekonomicznych. Ustanawiając rok 2012 Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej Parlament Europejski dodatkowo podkreślił wagę zachodzących obecnie – nie tylko w Europie – zmian demograficznych. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż w zależności od poruszanego aspektu, w literaturze przedmiotu czy też w dyskusjach przyjmuje się różne definicje osoby starszej. W kontekście rynku pracy, którego dotyczy poniższy artykuł, warto przyrzeć się sytuacji osób nieco młodszych niż wskazywałoby pojęcie senior; wskazuje na to z jednej strony fakt, iż aktywność zawodowa Polaków np. po 60. roku życia jest

już znikoma, co wynika m.in. z ustawowych uregulowań dotyczących wieku emerytalnego. Z drugiej strony należy pamiętać, że szeroko rozumiana sytuacja życiowa osób starszych w dużej mierze jest podyktowana ich wcześniejszymi decyzjami związanymi z aktywnością zawodową. Dlatego ważne jest, aby obserwując niepokojące trendy na rynku pracy odnoszące się do osób w wieku przedemerytalnym (głównie przedwczesną rezygnację z aktywności ekonomicznej), planować działania profilaktyczne skierowane do tej grupy odpowiednio wcześniej. Stąd też poniższy artykuł przedstawia najważniejsze informacje na temat aktywności zawodowej w Małopolsce osób powyżej 45. roku życia. Dane pochodzą z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny¹ oraz z badania Diagnoza Społeczna 2011².

Wykres 1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BAEL

Osoby w wieku produkcyjnym wg statystyki publicznej to kobiety w wieku 18-59 lat oraz mężczyźni w wieku 18-64 lat.

Osoby w wieku poprodukcyjnym wg statystyki publicznej to kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej.

Osoby w wieku przedemerytalnym wg statystyki publicznej to kobiety w wieku 45-59 lat oraz mężczyźni w wieku 45-64 lat.

1 Dane za IV kwartał 2011 roku. Kwartalna informacja o rynku pracy - monitoring rynku pracy. Departament Pracy GUS [http://www.stat.gov.pl].

2 Czapiński, J., Panek T. (red.) (2011). Diagnoza Społeczna 2011 – warunki i jakość życia Polaków. Raport. Contemporary Economics, 5(3) [http://www.diagnoza.com/].

Podstawowych informacji na temat sytuacji danej grupy na rynku pracy dostarczają nam dwie niżej omówione statystyki – współczynnik aktywności zawodowej oraz wskaźnik zatrudnienia. Współczynnik aktywności zawodowej wyraża udział osób aktywnych zawodowo, a tymi w badaniu BAEL są zarówno osoby pracujące jak i bezrobotne, w ogólnej liczbie ludności powyżej 15. roku życia. Z kolei wskaźnik zatrudnienia określa udział osób pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. Spójrzmy zatem na dane w skali kraju. Ogólne statystyki (bez podziału na kategorie wiekowe i płeć) dla Polski są relatywnie niskie i wynoszą: współczynnik aktywności 56,3%, a wskaźnik zatrudnienia – 50,8%. Jak wspomniano wyżej, są to dane ujmujące wszystkich Polaków powyżej 15. roku życia. Warto dodać, iż te same statystyki dla Małopolski są

zbliżone do ogólnokrajowych i wynoszą odpowiednio: 55,6%, oraz 50,1%.

Przyjrząwszy się bliżej danym (wykres 1), można stwierdzić, iż pod względem

aktywności zawodowej poszczególne grupy wiekowe znacząco różnią się między sobą. I tak, współczynnik jest najwyższy dla wszystkich osób w wieku produkcyjnym (prawie 73%), a najniższy w grupie osób, które osiągnęły wiek emerytalny (6,9%). Niekorzystnie, w porównaniu do osób z przedziału wiekowego 18-59/64, prezentuje się aktywność zawodowa osób od 45. r.ż. do wieku emerytalnego (59/64 lat); w grupie tej na jedną osobę zawodowo bierną przypadają tylko dwie aktywne zawodowo.

Innej informacji dostarcza nam wskaźnik zatrudnienia. Porównując grupy wiekowe, można zauważyć, iż wskaźnik zatrudnienia jest coraz niższy w kolejnych kategoriach wiekowych. I tak, w wieku przedemerytalnym (45-59/64) pracuje ponad 61,4% osób, odsetek ten natomiast spada do 6,7 w grupie Polaków w wieku emerytalnym.

Przyjrzyjmy się teraz sytuacji w kontekście naszego województwa, na co pozwolą dane pochodzące z Diagnozy Społecznej (wykres 2). Należy zwrócić uwagę, iż kategorie wiekowe prezentowane są bardziej szczegółowo, a także możliwe jest przeanalizowanie oddzielnie sytuacji kobiet oraz mężczyzn, co nie jest bez znaczenia przy różnej granicy wieku emerytalnego (59/64). Po

pierwsze obserwujemy ogólnie wyższy odsetek pracujących mężczyzn niż kobiet, poza kategorią wiekową 50-54, gdzie występuje niewielka różnica na rzecz kobiet - pracujące kobiety stanowią 81% a pracujący mężczyźni 80%. Po drugie, odnotować można spadek odsetka zatrudnionych mężczyzn w każdej kolejnej kategorii wiekowej, z prawie 90% w grupie 45-49, do 48% w grupie 60-64. O ile nie dziwi fakt, iż w wieku emerytalnym jedynie co dziesiąty mężczyzna w Małopolsce nadal pracuje, zastanawiać może znaczne obniżenie odsetka pracujących między 55 a 59 r.ż., gdzie już tylko co drugi mężczyzna jest pracujący. Wśród kobiet w pierwszej omawianej kategorii wiekowej (45-49) kobiety pracujące stanowią prawie 78%, w następnej zaś (50-54) odsetek ten wzrasta o 3 punkty procentowe. Znaczny spadek odsetka kobiet pracujących - do 52% - odnotowujemy w kategorii 55-59 r.ż., natomiast po osiągnięciu wieku emerytalnego (60 lat) aktywnych zawodowo jest już tylko 10% spośród kobiet. Z badania wynika również, iż po 65. roku życia na rynku pracy aktywnych pozostaje zaledwie 4% kobiet.

Znając powyższe dane, warto prześledzić, jakie główne przyczyny deklarowali badani względem

niepodejmowania pracy. Informacje te zawarte są w tabeli 1.

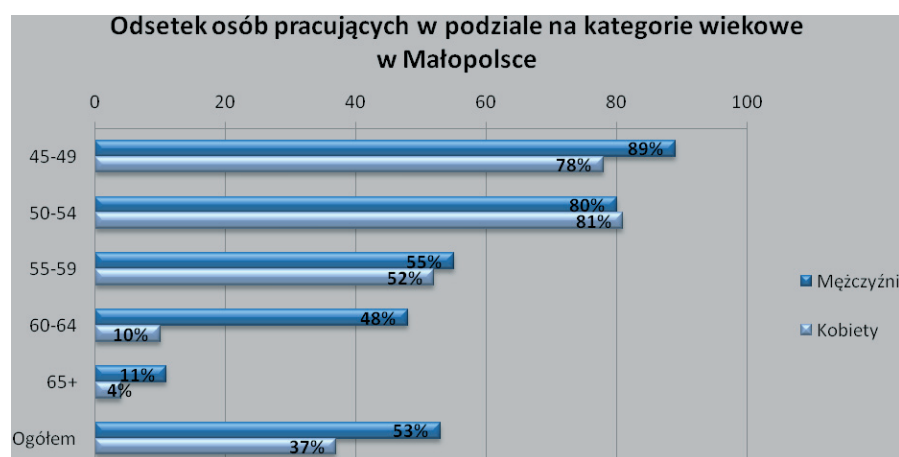
Tabela 1

Deklarowane przyczyny niepodejmowania pracy (Małopolska, 45+)	Odsetek
Emerytura	55%
Ze względu na stan zdrowia, niepełnosprawność	19%
Ze względu na nieodpowiedni wiek	9%
Zajmowanie się domem	5%
Ze względu na trudności ze znalezieniem pracy	4%
Otrzymywanie świadczeń społecznych	3%
Ze względu na opiekę nad dziećmi	2%
Nie chciałam pracować	1%
Ze względu na opiekę nad niepełnosprawnymi i starszymi członkami gospodarstwa	1%
Ze względu na brak kwalifikacji odpowiadających pracodawcom	1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Diagnozy Społecznej 2011

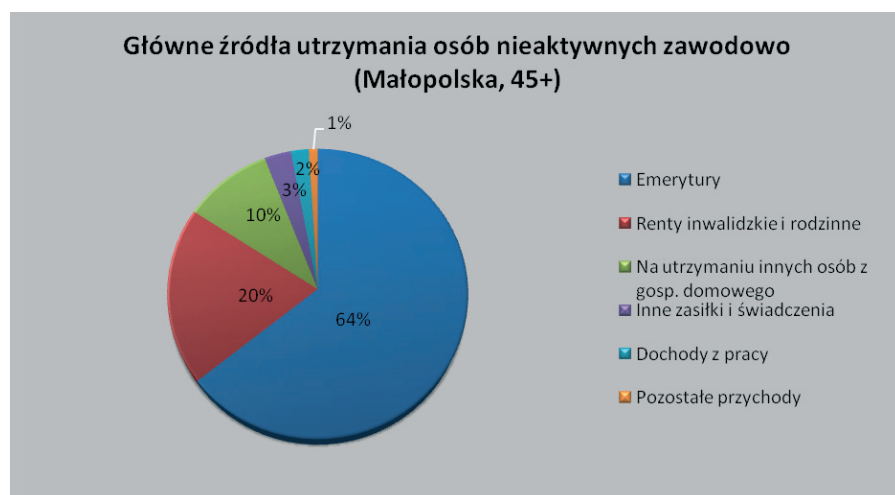
Nie ma tu wszakże ujętych danych odnośnie płci i wieku, jednakże zestawienie dotyczy jedynie tych mieszkańców województwa małopolskiego, którzy ukończyli 45. rok życia i nie pracowali w latach 2007-2011. I tak, ponad połowa badanych zadeklarowała, iż przyczyną niepodejmowania pracy było przebywanie na emeryturze, prawie co piąta osoba jako przyczynę podała zły stan zdrowia lub niepełnosprawność, a co dziesiąta nieodpowiedni wiek (stwierdzenie to jednak nie zostało w badaniu dookreślone). Informacje na temat bierności zawodowej użyjemy także na podstawie danych z badania BAEL. Wskazują one na dwa ważne trendy: ciągły spadek, od roku 2006, osób deklarujących bierność zawodową ze względu na chorobę lub niepełnosprawność (z 24%

Wykres 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Diagnozy Społecznej 2011

Wykres 3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Diagnozy Społecznej 2011*

w 2006 r. do 17% w 2010r.) i jednocześnie wzrost odsetka osób niepracujących ze względu na przybywanie na emeryturze (z 35% w 2006 r. do 45% w 2010 r.)³. Analizując kolejne przyczyny bierności zawodowej wyodrębnione w *Diagnozie Społecznej*, zauważamy, iż tylko 4% respondentów wskazało na trudności związane ze znalezieniem pracy, a 1% na brak odpowiednich kwalifikacji. Na podstawie przytoczonych danych można zatem wnioskować, że nawet w przypadku wsparcia ukierunkowanego na podniesienie kwalifikacji i pomoc w znalezieniu pracy, aktywizacja zawodowa w tej grupie mogłaby nie przynieść dużych efektów, bez zwrócenia szczególnej uwagi na pozostałe istniejące bariery uniemożliwiające badanym podjęcie zatrudnienia. Bariery tymi są m.in. zajmowanie się domem, sprawowanie opieki nad osobą zależną lub obawa przed utratą otrzymywanych świadczeń społecznych. Efektywność działań aktywizujących z pewnością uzależniona jest od wprowadzenia konkretnych rozwiązań i wsparcia w tych właśnie kwestiach.

3 Należy pamiętać, iż dane różnią się w pewien sposób od tych przytaczanych z *Diagnozy Społecznej* ponieważ dotyczą całej populacji Polski, a także ze względu na nieco inne możliwe kategorie odpowiedzi.

W kontekście pytania o przyczyny niepodjęcia pracy warto również przyrzeć się głównym źródłom utrzymania osób nieaktywnych zawodowo, co może być pomocne przy obrazowaniu sytuacji życiowej tej grupy. Rozkład odpowiedzi prezentuje wykres 3. Możemy zatem odczytać, iż większość osób biernych zawodowo po 45. roku życia utrzymuje się z emerytury (64%). Co piąta osoba z tej grupy z kolei, jako główne źródło utrzymania wskazała na rentę inwalidzką lub rodzinną, a co dziesiąta przyznała, że jest na utrzymaniu innej osoby z gospodarstwa domowego, czyli de facto nie posiada wystarczających własnych przychodów. Można uznać za dobrą tendencję fakt, iż z pozostałych transferów od państwa w postaci zasiłków i różnych świadczeń utrzymuje się tylko 3% omawianej grupy osób. Warto dodać, iż w skali kraju dane przedstawiające sytuację osób w wieku przedemerytalnym (45-59) wskazują na utrzymujący się od 2007 roku trend spadkowy w tej kwestii – zasiłki i świadczenia stanowią główne źródło utrzymania dla coraz mniejszego odsetka Polaków. Jak wskazują autorzy raportu, zjawisko to może być spowodowane z jednej strony trudniejszym dostępem do owych świadczeń i zasiłków krótkookresowych, a także

polepszeniem sytuacji na rynku pracy i relatywnym obniżeniem wartości różnych transferów pochodzących od państwa w stosunku do wynagrodzeń⁴.

Powyższe obserwacje potwierdzają wnioski obecne w prowadzonej w kraju debacie na temat aktywności zawodowej osób 45/50+. Zwraca się szczególną uwagę na to, iż jednym z głównych powodów odchodzenia z rynku pracy omawianej grupy osób jest fakt uzyskania uprawnień emerytalnych, z których tylko nieznaczna część Polaków jest w stanie zrezygnować na rzecz dłuższej aktywności zawodowej, nawet jeśli wartość wynagrodzenia mogłaby być wyższa od wartości otrzymywanej emerytury. Wiele czynników jest związanych z takim stanem rzeczy, od uwarunkowań osobistych po istniejące regulacje prawne, jednakże ich analiza to temat na odrębną publikację. Warto jednak mieć na uwadze przytoczone dane (a także inne uwzględnione w *Diagnozie Społecznej 2011*), między innymi przy planowaniu różnorodnych działań aktywizujących, nie tylko tych wpisujących się w obchody Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej.

Anna Kiedrowska

Regionalny Ośrodek Polityki
Społecznej w Krakowie

akiedrowska@rops.krakow.pl

Projekt *Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej*

4 Strzelecki P., Kotowska I.E. (2011). Warunki i jakość życia Polaków. *Diagnoza Społeczna – Rynek pracy* [Raport - Special issue]. *Contemporary Economics*, str. 137-139.

es.0.es

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Projekt: *Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej - Etap 1*

Projekt: *Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej - Etap 1*

Projekt: *Szkolenie i Doskonalenie Zawodowe Kadr Pomocy Społecznej*

Projekt: *Pomocna Dłoń Pod Bezpiecznym Dachem*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekty współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SZKOLENIE I DOSKONALENIE ZAWODOWE KADR POMOCY SPOŁECZNEJ

Przygotowujemy kadry pomocy i integracji społecznej do nowych wyzwań, motywujemy do działań w obszarze profilaktyki wykluczenia społecznego oraz pomagamy w efektywnym wykorzystaniu środków z funduszy europejskich w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

poprzez:

SZKOLENIA

doskonalące i podnoszące umiejętności zawodowe kadry

W zakresie:

- aktywnej integracji
- rozwoju osobistego/ interpersonalne
- zarządzania dla kadry kierowniczej
- realizacji projektu
- zagadnień administracyjno-prawnych

DZIAŁALNOŚĆ REGIONALNEJ PLATFORMY WSPÓŁPRACY

powołana, aby zintegrować środowisko pomocy społecznej i pracować nad efektywnymi metodami przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu

Grupy robocze Platformy:

- ds. projektów systemowych PO KL w poddziałaniach 7.1.1 i 7.1.2
- ds. współpracy ośrodków pomocy społecznej/powiatowych centrów pomocy rodzinie z powiatowymi urzędami pracy
- ds. budowania partnerstw publiczno-społecznych wspomagających działania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej
- ds. budowania sieci Centrów Integracji Społecznej i Klubów Integracji Społecznej
- ds. wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- ds. pracy socjalnej na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej
- ds. osób zależnych

DORADZTWO

świadczone przez członków zespołu projektowego oraz konsultantów ds. realizacji projektów EFS

W zakresie:

- wprowadzania zmian we wniosku o dofinansowanie
- aktywnej integracji i upowszechnianiu pracy socjalnej i doboru instrumentów aktywizujących
- sporządzanie wniosku o płatność i rozliczenia projektu, ponoszeniem wydatków zgodnie z wytycznymi PO KL
- stosowania przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych
- monitoringu i ewaluacji w projektach
- wprowadzania danych do systemu PEFS (Podsystem Monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego)
- tworzenia zespołów interdyscyplinarnych, partnerstw publiczno – społecznych
- współpracy publicznych służb zatrudnienia z instytucjami pomocy społecznej
- promocji projektu

WIZYTY STUDYJNE

organizowane w formie spotkań wyjazdowych w celu wymiany doświadczeń i promocji dobrych praktyk w obszarze pomocy społecznej

Potrzebujesz doradztwa, szukasz odpowiedniego szkolenia dla swojej kadry, zadzwoń lub napisz do nas. Nasz zespół doświadczonych konsultantów udzieli profesjonalnego wsparcia.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Projekt Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej

ul. Lea 112, 30-133 Kraków

e-mail: szkoleniapokl@rops.krakow.pl

tel.: 0-12 639-14-40.

